

Umjetnost i mentalno zdravlje

Kardum, Marko

Conference presentation / Izlaganje na skupu

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:017484>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-29**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for
Croatian Studies](#)

2. Međunarodni transdisciplinarni simpozij

BIOETIKA I APORIJE PSIHE

Zagreb, 22.–24. studenoga 2018.

Centar za integrativnu bioetiku, Ivana Lučića 1a, Zagreb

Filozofski fakultet, Ivana Lučića 3, Zagreb

2nd International Transdisciplinary Symposium

BIOETHICS AND APORIA OF PSYCHE

Zagreb, November 22–24, 2018

Centre for Integrative Bioethics, Ivana Lučića 1a, Zagreb

Faculty of Humanities and Social Sciences,

Ivana Lučića 3, Zagreb

SADRŽAJ / CONTENTS

Organizatori 2. Međunarodnog transdisciplinarnog simpozija <i>Bioetika i aporije psihe /</i> Organisers of the 2nd International Transdisciplinary Symposium <i>Bioethics and Aporia of Psyche</i>	5
O Međunarodnom transdisciplinarnom simpoziju <i>Bioetika i aporije psihe /</i> About the International Transdisciplinary Symposium <i>Bioethics and Aporia of Psyche</i>	9
Program 2. Međunarodnog transdisciplinarnog simpozija <i>Bioetika i aporije psihe /</i> Programme of the 2nd International Transdisciplinary Symposium <i>Bioethics and Aporia of Psyche</i>	15
Plenarna izlaganja / Plenary lectures	33
Sekcijska izlaganja / Section presentations	43
Okrugli stol / Round Table	97
Interaktivna eksperimentalna radionica / Interactive Experimental Workshop	101
Radionice / Workshops	105
Predstava / Play	113
Izložbe / Exhibitions	117
Adresar / Address book	123

**ORGANIZATORI
2. MEĐUNARODNOG
TRANSDISCIPLINARNOG SIMPOZIJA
*BIOETIKA I APORIJE PSIHE***

**ORGANISERS
OF THE 2ND INTERNATIONAL
TRANSDISCIPLINARY SYMPOSIUM
*BIOETHICS AND APORIA OF PSYCHE***

Organizatori
2. Međunarodnog transdisciplinarnog simpozija
Bioetika i aporije psihe
Organisers of the
2nd International Transdisciplinary Symposium
Bioethics and Aporia of Psyche

Sveučilišni centar za integrativnu bioetiku Sveučilišta u Zagrebu /
University Centre for Integrative Bioethics of the University of Zagreb

Znanstveni centar izvrsnosti za integrativnu bioetiku /
Centre of Excellence for Integrative Bioethics

Hrvatski zavod za javno zdravstvo /
Croatian Institute of Public Health

Hrvatsko bioetičko društvo /
Croatian Bioethics Society

Hrvatsko filozofsko društvo /
Croatian Philosophical Society

Udruga Ludruga /
Ludruga Association

Projekt »Zoom na psihu«
(Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu) /
Project “Zoom on Psyche”
(Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Zagreb)

Centar za integrativnu bioetiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu /
Centre for Integrative Bioethics of the Faculty of Humanities and Social
Sciences of the University of Zagreb

**Organizacijski odbor
Međunarodnog transdisciplinarnog simpozija
Bioetika i aporije psihe /
Organisation committee of the
International Transdisciplinary Symposium
*Bioethics and Aporia of Psyche***

Predsjednik / President:

LUKA JANEŠ (Zagreb)

Tajnica / Chief Secretary:

LIDIJA KNORR (Zagreb)

Članovi / Members:

IRENA BAKIĆ (Beč/Vienna), DORA BUKOVAC (Zagreb), ANTE ČOVIĆ (Zagreb), HRVOJE HANDL (Zagreb), ADI HASANBAŠIĆ (Prag/Prague), THEODOR ITTEN (St. Gallen), HRVOJE JURIĆ (Zagreb), KSENIJA KAPELJ (Zagreb), HUGO KOETSIER (Heiloo), MIRA MATIJEVIĆ (Zagreb), ALEN OREŠKOVIĆ (Zagreb), LUKA PERUŠIĆ (Zagreb), TARA BEATA RACZ (Zagreb), VLATKA ROČIĆ-PETAK (Zagreb), IGOR SALOPEK (Karlovac), DANIJELA ŠTIMAC GRBIĆ (Zagreb), SLAĐANA ŠTRKALJ IVEZIĆ (Zagreb), PHILIPP TOMAŠ (Zagreb)

Simpozij se organizira uz potporu:

Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske /
Ministry of Science and Education of the Republic of Croatia

Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva /
National Foundation for Civil Society Development

Turistička zajednica grada Zagreba /
Zagreb Tourist Board

**O MEĐUNARODNOM
TRANSDISCIPLINARNOM SIMPOZIJU
*BIOETIKA I APORIJE PSIHE***

**ABOUT THE INTERNATIONAL
TRANSDISCIPLINARY SYMPOSIUM
*BIOETHICS AND APORIA OF PSYCHE***

Iako je filozofsko-bioetička rasprava u Hrvatskoj doživjela ubrzani razvoj u posljednjih petnaestak godina te se osebnim profiliranjem stvorio potentni koncept *integrativne bioetike*, u njenom se području istraživačke i implementacijske prakse rijetko ispitivao fenomen psihe.

Psiha, u ne potpuno istoznačnim varijantama još razumijevana kao *duša* ili kao *um*, najčešće shvaćena kao cjelina svjesnih i nesvjesnih sadržaja ili ukupnost osobina (in)tangibilnog sebstva, ima značajno mjesto u povijesnom razvoju čovječanstva i jedno je od najistraživanijih, ali ujedno i najslabije razumijevanih fenomena života. Temelje znanstvenog ispitivanja psihe udarila je filozofija antičke Grčke i filozofi su psihi, kao predmet promatranja, nastavili proučavati do suvremenog doba u personalnim, interpersonalnim i društvenim, odnosno kulturnim i političkim kontekstima i aspektima kroz množnost znanstvenih i kulturnih perspektiva i pristupa predmetu. Slično, od najranije dobi liječnici su pokazali posebno zanimanje za probleme psihe te su novostvorene grane psihijatrijskog i neurološko-neurokirurškog ispitivanja i liječenja dobile značajno mjesto u društvenoj strukturi koja je svoje nove horizonte, a time i kompleksne probleme, raskrila tehno-znanstvenim i političko-ekonomskim razvojem u okviru procesa globalizacije.

Kao fenomen ispitivanja, psiha tako objedinjuje filozofiju i psihijatriju na planu bioetike, pri čemu, upravo zbog mnogovrsnosti pristupa i problema, od filozofskih teorija, preko psihoanalize, etnopsihijatrije, antipsihijatrije, psiholoških teorija, pa do različitih vrsta terapija i teorija terapija, projekt integrativne bioetike nudi priliku razvoja novih shvaćanja i metodoloških preispitivanja. Također, s obzirom na to da projekt integrativne bioetike podrazumijeva teorijsku, praktičnu i edukacijsku dimenziju djelovanja, naime transdisciplinarnog je karaktera i teži implementaciji, prirodnim se nameće podariti predmetu psihe i javne događaje koji metodom dijaloznog ulančavanja perspektiva otvaraju prijeko potrebne, kod nas slabo ispitivane probleme psihe i omogućuju

povezivanje potencijalnih izvoditelja zajedničkih projekata koji će imati izravan utjecaj na situaciju u društvu.

U kratkom vremenu postojanja, ciklus tribina *Aporije psihe: filozofske, psihijatrijske i bioetičke perspektive*, organiziran od strane Hrvatskog bioetičkog društva i Suradničkog kruga studenta Znanstvenog centra izvrsnosti za integrativnu bioetiku, a provoden na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, zadobio je profil međunarodnog znanstveno-popularnog događaja koji se bavi temom od velikog značaja, na temelju čega je zaključeno da je potrebno daljnje oblikovanje suradničke platforme na višem stupnju znanstvene djelatnosti. Upravo to bio je razlog organiziranja međunarodnog transdisciplinarnog simpozija *Bioetika i aporije psihe*, s namjerom da postane redovito godišnje okupljanje znanstvenika i entuzijasta koji gaje interes za teme vezane uz psihu i mentalno zdravlje.

U duhu integrativne bioetike, smisao je i cilj 2. Međunarodnog transdisciplinarnog simpozija *Bioetika i aporije psihe* pluriperspektivno i interdisciplinarno povezati raznovrsne korpusa znanja i iskustva – u rasponu od filozofije, sociologije, antropologije i psihologije, preko kognitivne znanosti, neuroznanosti i psihijatrijske medicinske prakse, do različitih kulturnih perspektiva – u svrhu rasvjetljavanja poteškoća i aporija psihe te dolaženja do konkretnih rješenja, a u skladu s prošlogodišnjim simpozijem, obilježenim raznovrsnošću programa, mnoštvenošću perspektiva, inspirativnim raspravama te iznimnom posjećenošću. Usmjerenost je ovogodišnjeg simpozija obilježena dvjema glavnim temama. Prva se odnosi na odnos umjetnosti i psihoterapije te na destigmatizaciju osoba s psihičkim poteškoćama i mentalnim smetnjama putem umjetničkog stvaralaštva. Druga glavna tema usmjerena je na nužnost uključivanja tema mentalnog zdravlja u sustav ranog obrazovanja, usmjerenih na destigmatizaciju osoba sa psihijatrijskim dijagnozama, kao i na implementaciju bioetičkog senzibiliteta u odgojnu domenu navedenog sustava, sa svrhom prevencije razvoja mentalnih poteškoća. Teme su objedinjene raznim predmetnim i pristupnim tangentama za čije elaboriranje i praktično provođenje nezaobilazni uvjet predstavlja interdisciplinarna i pluriperspektivna metodologija.

Although philosophical and bioethical discussion in Croatia experienced an intense development in the last fifteen years, and produced a potent concept of *integrative bioethics*, in its field of research and implementation, small attention was paid to the problem of the psyche.

Psyche, relatively synonymous with the notions of *soul* and *mind*, and most often understood as the totality of conscious and unconscious content or the sum of characteristics of (in)tangible self, has an important place in the historical development of humanity, and it is one of the most researched yet least understood phenomenon of life. Footholds for the scientific research of psyche were developed by philosophers in Ancient Greece, and it was philosophers who continued to examine the psyche all the way to the contemporaneity, in personal, interpersonal and social, cultural and political contexts and aspects likewise, through the multitude of scientific and cultural perspectives and approaches to the subject. Similarly, doctors showed great interest in the problems of the psyche, and newly developed branches of psychiatric and neurological-neurosurgical research and therapy gained a significant place in a social structure that opened new horizons and complex problems through techno-scientific and political-economic progress in the framework of globalisation.

As the subject of inquiry, the phenomenon of psyche consolidates philosophy and psychiatry on the bioethical plane, the reason why, precisely because of the multitude of approaches and problems, from philosophical theories, over psychoanalysis, ethnopsychiatry, antipsychiatry, psychological theories, to different types of therapies and corresponding theories, the project of integrative bioethics offers a chance to develop new understandings and methodologically new research. Considering that the project of integrative bioethics presupposes theoretical, practical and educational dimension of activity, that is, its character is transdisciplinary, and it strives towards implementation, it is only natu-

ral to make the subject of psyche public, and by dire necessity organize events that, by using dialogical enchainment of perspectives, open thus far the inadequately examined problems of psyche, and allow connecting the potential carriers of united projects that will have a direct influence on the situation in society.

In short period of time, the cycle of public hearings *Aporia of Psyche: Philosophical, Psychiatric and Bioethical Perspectives*, organized by the Croatian Bioethical Society and the Student's Assembly of the Centre of Excellence for Integrative Bioethics, and carried out in the halls of the Faculty of Humanities of Social Sciences of the University of Zagreb, gained an international character of scientific and popularizing project dedicated to a significant problem, upon what grounds a conclusion was made to continue the idea by forming the collaborative environment through a higher degree of scientific endeavour. Thus began the preparations for the organisation of international transdisciplinary symposium *Bioethics and Aporia of Psyche*, with the intention of becoming a regular annual gathering of scientists and enthusiasts interested in problems related to the phenomenon of the psyche.

In the spirit of integrative bioethics, the aim of the 2nd international transdisciplinary symposium *Bioethics and Aporia of Psyche* is to multiperspectively and interdisciplinarily connect the most diverse corpuses of knowledge and experience – ranging from philosophy, sociology, anthropology and psychology, over cognitive science, neuroscience, and psychiatric medical practice, to different cultural perspectives – in order to illuminate the barriers and aporia of psyche, and provide concrete solutions, all in the concordance with the previous symposium which was marked by a diverse program, multitude of perspectives, inspirative discussions and extreme attendance. The focus of this year's symposium is twofold. The first main theme is the relation between art and psychotherapy, especially in the service of destigmatisation. The second main theme discusses the necessity to include topics on mental health into early education system which would be focused on the destigmatisation of persons with psychiatric diagnoses, as well as the implementation of bioethical sensibility for the purpose of prevention. The two themes are bridged by various approaches that can be appropriately carried out only through an interdisciplinary and pluriperspective methodology.

PROGRAM
2. MEĐUNARODNOG
TRANSDISCIPLINARNOG SIMPOZIJA
BIOETIKA I APORIJE PSIHE

PROGRAMME
OF THE 2ND INTERNATIONAL
TRANSDISCIPLINARY SYMPOSIUM
BIOETHICS AND APORIA OF PSYCHE

ČETVRTAK, 22. studenoga 2018. / THURSDAY, November 22, 2018

Mjesto / Location

Dvorana »Fritz Jahr«, Centar za integrativnu bioetiku, Ivana Lučića 1a / “Fritz Jahr” Conference hall, Centre for Integrative Bioethics, Ivana Lučića 1a

10.00–10.30 *Otvaranje simpozija / Opening ceremony*

Plenarna predavanja / Plenary lectures

10.30–11.00 ALEKSANDAR FATIĆ (Srbija/Serbia): Predstava i patologija u filozofiji i psihoterapiji / Representation and Pathology in Philosophy and Psychotherapy

11.00–11.15 *Rasprava / Discussion*

11.15–11.45 HUGO KOETSIER (Netherlands/Nizozemska): Integrated People and Care. How Does Identity Exist? / Integrirani ljudi i skrb. Kako identitet postoji?

11.45–12.00 *Rasprava / Discussion*

12.00–12.15 *Pauza / Break*

Sekcija »Jahr« / Section “Jahr”

Mjesto / Location

Dvorana »Fritz Jahr«, Centar za integrativnu bioetiku, Ivana Lučića 1a / “Fritz Jahr” Conference hall, Centre for Integrative Bioethics, Ivana Lučića 1a

- 12.15–12.30 TONE VRHOVNIK STRAKA (Slovenija/Slovenia): Umjetnost poštovanja kao protuotrov protiv stigme / The Art of Respect as an Antidote against Stigma
- 12.30–12.45 JOSIP GOLOMEJIĆ, JULIJA ERHARDT (Hrvatska/Croatia): Neuroimuni korelat socijalnoj isključivosti / The Neuroimmune Correlate of Social Exclusion
- 12.45–13.00 PETAR GABRIĆ (Hrvatska/Croatia): Što nam semantička fluentnost može reći o semantičkoj hiperaktivaciji u psihozama i shizofreniji? / What Can Semantic Fluency Tell Us about Semantic Hyperactivation in Psychoses and Schizophrenia?
- 13.00–13.15 *Rasprava / Discussion*
- 13.15–13.30 *Pauza / Break*

Sekcija »Laing« / Section “Laing”

Mjesto / Location

Dvorana »P12«, Centar za integrativnu bioetiku, Ivana Lučića 1a / “P12” hall, Centre for Integrative Bioethics, Ivana Lučića 1a

- 12.15–12.30 GORAN KARDAŠ (Hrvatska/Croatia): Prvenstvo afirmativnog i podsvjesnog nad kognitivnim (i svjesnim) u Buddhinu nauku / Primacy of the Affective and Subconscious over the Cognitive (and Conscious) in Buddha’s Teaching

- 12.30–12.45 IVANA BULJAN (Hrvatska/Croatia): Bujati u bijedi i skapavati u lagodnom životu: koncept zabrinute svijesti u kineskoj filozofiji / Flourishing in Penury and Languishing in Leisurely Life: The Concept of Worried Consciousness in Chinese Philosophy
- 12.45–13.00 IVO ALEBIĆ (Hrvatska/Croatia): βίος–κάθαρσις [bios–kátharsis]
- 13.00–13.15 *Rasprava / Discussion*
- 13.15–13.30 *Pauza / Break*

Mjesto / Location

Dvorana »Fritz Jahr«, Centar za integrativnu bioetiku, Ivana Lučića 1a / “Fritz Jahr” Conference hall, Centre for Integrative Bioethics, Ivana Lučića 1a

- 13.30–13.45 MIŠEL ANDROIĆ (Croatia/Hrvatska): “Time Bombs” and “Hair-triggers”: (Negative) Effects of the Securitisation of Mental Illness / »Tempirane bombe« i »laki okidači«: (negativni) učinci sekuritizacije mentalne bolesti
- 13.45–14.00 MAJA VEJIĆ (Croatia/Hrvatska): Art as a Symptom; Art as a Therapy / Umjetnost kao simptom; umjetnost kao terapija
- 14.00–14.15 EVA DOLAR BAHOVEC (Slovenia/Slovenija): Žižek’s Unfinished Copernican Revolution / Žižekova neodvršena kopernikanska revolucija
- 14.15–14.30 *Rasprava / Discussion*
- 14.30–16.00 *Pauza za ručak / Lunch break*

Mjesto / Location

Aula fakulteta, prizemlje, Filozofski fakultet, Ivana Lučića 3 / Main faculty hall, ground floor, Faculty of Humanities and Social Sciences, Ivana Lučića 3

- 16.00–16.30 *Otvaranje izložbe F20.5 i radionica fototerapije* Fotografski pristup obiteljskoj traumi *Glorije Lizde (Hrvatska) / The opening of exhibition F20.5, and the phototherapy workshop* Photographic Approach to Family Trauma by *Glorija Lizde (Croatia)*

16.30–17.00 *Predstavljanje kiparske instalacije Pad Narcisa Krešimira Katušića (Hrvatska) / The opening of sculpture installation The Fall of Narcissus by Krešimir Katušić (Croatia)*

17.00–17.30 *Pauza za kavu / Coffee break*

Sekcija »Jahr« / Section “Jahr”

Mjesto / Location

Dvorana »Fritz Jahr«, Centar za integrativnu bioetiku, Ivana Lučića 1a / “Fritz Jahr” Conference hall, Centre for Integrative Bioethics, Ivana Lučića 1a

17.30–17.45 MARIJA VUČIĆ PEITL (Hrvatska/Croatia): Stigmatizacija duševnih bolesnika od strane srednjoškolaca / The Stigmatisation of Mentally Ill by High School Students

17.45–18.00 IGOR SALOPEK (Hrvatska/Croatia): Važnost antistigma edukacije u okviru studija medicine / The Importance of Anti-stigma Education in the Framework of Medical Studies

18.00–18.15 ELMA HADŽIĆ, BEHZAD HADŽIĆ, EDITA MUHIĆ (Bosna i Hercegovina/Bosnia and Herzegovina): *Homo Homini Medicamentum Est*

18.15–18.30 ANDREJ PREGLEJ (Hrvatska/Croatia): Samostigma osoba sa psihičkim poremećajima / The Self-stigma of Persons with Psychic Disorders

18.30–18.45 *Rasprava / Discussion*

18.45–19.00 *Pauza / Break*

Sekcija »Laing« / Section “Laing”

Mjesto / Location

Dvorana »P12«, Centar za integrativnu bioetiku, Ivana Lučića 1a / “P12” hall, Centre for Integrative Bioethics, Ivana Lučića 1a

17.30–18.45 *Workshop The Power of Differences by Annemieke Knuwer (Netherlands) / Radionica Moć različitosti Annemieke Knuwer (Nizozemska)*

18.45–19.00 *Pauza / Break*

Mjesto / Location

Dvorana »Fritz Jahr«, Centar za integrativnu bioetiku, Ivana Lučića 1a / “Fritz Jahr” Conference hall, Centre for Integrative Bioethics, Ivana Lučića 1a

19.00–20.30 *Okrugli stol Mentalno zdravlje i uloga kreativnih terapija / Round Table Mental Health and the Role of Creative Therapies*

Sudjeluju / Participants:

- ANA KATUŠIĆ (Hrvatski institut za istraživanje mozga, Medicinski fakultet, Zagreb / Croatian Institute for Brain Research, School of Medicine, Zagreb)
- HRVOJE HANDL (Psihijatrijska bolnica »Sveti Ivan«, Zagreb / St. John’s Psychiatry Hospital, Zagreb)
- KSENIJA KAPELJ (Udruga Ludruga / Ludruga Association)
- NIKO RADAS (Klinika za psihijatriju »Vrapče« / University Psychiatric Hospital Vrapče)
- TONČICA ŠIŠKOV (NLP centar, Zagreb / NLP Centre, Zagreb)

PETAK, 23. studenoga 2018. / FRIDAY, November 23, 2018

Sekcija »Jahr« / Section “Jahr”

Mjesto / Location

Dvorana »Fritz Jahr«, Centar za integrativnu bioetiku, Ivana Lučića 1a / “Fritz Jahr” Conference hall, Centre for Integrative Bioethics, Ivana Lučića 1a

- 9.45–10.00 *Otvaranje drugog dana / Opening ceremony of the second day*
- 10.00–10.15 GORAN SUNAJKO (Hrvatska/Croatia): Ludilo kao pretpostavka umjetničkog djela / Madness as Presumption for Artwork
- 10.15–10.30 MARKO KARDUM (Hrvatska/Croatia): Umjetnost i mentalno zdravlje / Art and Mental Health
- 10.30–10.45 VANJA BORŠ (Hrvatska/Croatia): Luđak (?) u Maupassantovoj *Pletenici kose* / The Madman (?) in Maupassant’s *A Tress of Hair*
- 10.45–11.00 NINA MATUSINA (Hrvatska/Croatia): Društveni karakter i patologija normalnosti kao kritički konstrukti / Social Character and the Pathology of Normality as a Critical Construct
- 11.00–11.15 *Rasprava / Discussion*
- 11.15–11.30 *Pauza / Break*
- 11.30–11.45 DANIJELA ŠTIMAC GRBIĆ (Hrvatska/Croatia): Što studenti medicine uče o mentalnom zdravlju? / What are the Students of Medicine Taught Regarding Mental Health?
- 11.45–12.00 MARIJANA KLETEČKI RADOVIĆ, MARTINA ŠUŠNJARA (Hrvatska/Croatia): Pristupi u obrazovanju socijalnih radnika za rad u području mentalnog zdravlja / Approaches in the Education of Social Workers in the Field of Mental Health

12.00–12.15 LJILJANA MARINAC (Hrvatska/Croatia): Likovna umjetnost i psihoterapija u službi destigmatizacije osoba s mentalnim izazovima / Visual Arts and Psychotherapy in the Service of Destigmatising Persons with Mental Challenges

12.15–12.30 *Rasprava / Discussion*

12.30–12.45 *Pauza / Break*

Sekcija »Laing« / Section “Laing”

Mjesto / Location

Dvorana »P12«, Centar za integrativnu bioetiku, Ivana Lučića 1a / “P12” hall, Centre for Integrative Bioethics, Ivana Lučića 1a

10.00–10.15 IVICA KELAM (Hrvatska/Croatia): 3P – psiha, filantropija i filantrokapitalizam / 3P – Psyche, Philanthropy, and Philanthrocapitalism

10.15–10.30 LUKA MARŠIĆ (Hrvatska/Croatia): Antropologija igre / The Anthropology of Game

10.30–10.45 MATIJA MATO ŠKERBIĆ (Hrvatska/Croatia): *Resilience* – vrлина psihe u sportu / Resilience – The Virtue of Psyche in Sport

10.45–11.00 KRISTINA KALIĆ, MARIJANA ŽUPANIĆ BENIĆ (Hrvatska/Croatia): Kako djeca »čitaju« slikovnice / How Children “Read” Picture Books

11.00–11.15 *Rasprava / Discussion*

11.15–11.30 *Pauza / Break*

11.30–11.45 JELENA SEFEROVIĆ (Hrvatska/Croatia): Povijest osnivanja i djelatnosti »Prihvatilišta odraslih Narodnog odbora Grada Zagreba« / The History of Foundation and Activities of the “Adult Shelter of the National Committee of the City of Zagreb”

- 11.45–12.00 SLAĐANA ŠTRKALJ IVEZIĆ (Hrvatska/Croatia): Inicijativa za reformu službi za mentalno zdravlje prema principima oporavka i ljudskih prava / Initiative for the Reform of Mental Health Services by the Principles of Recovery and Human Rights
- 12.00–12.15 DARKO PRIBEG (Hrvatska/Croatia): Tri principa: direktno ne-intelektualno razumijevanje prirode ljudskog iskustva te njegov golemi potencijal za mentalno zdravlje / Three Principles: Direct Non-intellectual Understanding of the Nature of Human Experience and its Enormous Potential for Mental Health
- 12.15–12.30 *Rasprava / Discussion*
- 12.30–12.45 *Pauza / Break*

Mjesto / Location

Dvorana »Fritz Jahr«, Centar za integrativnu bioetiku, Ivana Lučića 1a / «Fritz Jahr» Conference hall, Centre for Integrative Bioethics, Ivana Lučića 1a

Plenarna predavanja / Plenary lectures

- 12.45–13.15 ROKUS LOOPIK (Netherlands/Nizozemska): “Steal Like an Artist”: A Presentation on the Living Museum, Art Utopia, and Art Asylum for People With and Without Lived Experience. About Giving the Buildings of Old Psychiatric Institutions Back to the Rightful Owners, to Ex-Patients / »Kradi kao umjetnik«: Izlaganje o Živućem muzeju, umjetničkoj utopiji te umjetničkoj bolnici za ljude sa i bez živog iskustva. O vraćanju zgrada starih psihijatrijskih ustanova njihovim pravim vlasnicima, bivšim pacijentima
- 13.15–13.30 *Rasprava / Discussion*
- 13.30–14.00 DANIEL MACKLER (United States of America/Sjedinjene Američke Države): How my Negative Experiences as a Mental Health Client Ended up Positively Affecting my Later Work as a Therapist and Documentary Filmmaker / Kako su moja negativna iskustva kao klijenta sustava mentalnog zdravlja završila pozitivno utječući na moj kasniji rad kao terapeuta i autora dokumentarnih filmova

- 14.00–14.15 *Rasprava / Discussion*
- 14.15–15.45 *Pauza za ručak / Lunch break*
- 15.45–16.00 MATJAŽ POTRČ (Slovenia/Slovenija): Referential Zero Point Mereology / Referencijalna mereologija nulte točke
- 16.00–16.15 KRISTINA LEKIĆ BARUNČIĆ (Croatia/Hrvatska): Autism and Epistemic Injustice / Autizam i epistemička nepravda
- 16.15–16.30 THEODOR ITTEN (Switzerland/Švicarska): Silence in the Talking Cure / Tišina u govorećem lijeku
- 16.30–16.45 *Rasprava / Discussion*
- 16.45–17.15 *Pauza za kavu / Coffee break*

Sekcija »Jahr« / Section “Jahr”

Mjesto / Location

Dvorana »Fritz Jahr«, Centar za integrativnu bioetiku, Ivana Lučića 1a / “Fritz Jahr” Conference hall, Centre for Integrative Bioethics, Ivana Lučića 1a

- 17.15–17.30 BRUNO ĆURKO (Hrvatska/Croatia): Kritičko mišljenje, filozofija s djecom i samopouzdanje – primjeri dobre prakse / Critical Thinking, Philosophy with Children and Self-esteem – Examples of Good Practice
- 17.30–17.45 IVANA ZAGORAC (Hrvatska/Croatia): Bioetički senzibilitet / Bioethical Sensibility
- 17.45–18.00 LUKA JANEŠ (Hrvatska/Croatia): Integrativno-bioetički senzibilitet u službi mentalnog zdravlja / Integrative-Bioethical Sensibility in the Service of Mental Health
- 18.00–18.15 *Rasprava / Discussion*
- 18.15–18.30 *Pauza / Break*

Sekcija »Laing« / Section “Laing”

Mjesto / Location

Dvorana »PI2«, Centar za integrativnu bioetiku, Ivana Lučića 1a / “PI2” hall, Centre for Integrative Bioethics, Ivana Lučića 1a

17.15–18.15 *Radionica* Neverbalna komunikacija i likovna terapija u sustavu odgoja i obrazovanja, primjenjiva i u drugim područjima rada s djecom s teškoćama i s različitim poremećajima *Ivane Ježić (Hrvatska) / Workshop* Non-verbal Communication and Visual Art Therapy in the System of Education, Applicable in Other Working Areas with Children with Difficulties and Various Disorders by *Ivana Ježić (Croatia)*

18.15–18.30 *Pauza / Break*

Mjesto / Location

Dvorana »Fritz Jahr«, Centar za integrativnu bioetiku, Ivana Lučića 1a / “Fritz Jahr” Conference hall, Centre for Integrative Bioethics, Ivana Lučića 1a

Plenarno predavanje / Plenary lecture

18.30–19.00 STANISLAV MATAČIĆ (Hrvatska/Croatia): *Oneiricon: Knjiga snova i Lijepa konfuzija* Federica Fellinija / *Oneiricon: The Book of Dreams and Beautiful Confusion* by Federico Fellini

19.00–19.15 *Rasprava / Discussion*

19.15–19.30 *Pauza / Break*

Mjesto / Location

Dvorana »D7«, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Ivana Lučića 3 / “D7” Conference hall, Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Zagreb, Ivana Lučića 3

19.30–20.30 *Interaktivni eksperimentalni performans Anormalno u umjetnosti Damira Bartola Indoša i Tanje Vrvilo (Hrvatska) / Interactive experimental performance Anormal in Art by Damir Bartol Indoš and Tanja Vrvilo (Croatia)*

SUBOTA, 24. studenoga 2018. / SATURDAY, November 24, 2018

Sekcija »Jahr« / Section “Jahr”

Mjesto / Location

Dvorana »Fritz Jahr«, Centar za integrativnu bioetiku, Ivana Lučića 1a / “Fritz Jahr” Conference hall, Centre for Integrative Bioethics, Ivana Lučića 1a

9.45–10.00 *Otvaranje trećeg dana / Opening ceremony of the third day*

10.00–10.15 *IVANA IVANČIĆ MEDVED (Hrvatska/Croatia): Biblioterapija i namjene književnosti / Bibliotherapy and the Applications of Literature*

10.15–10.30 *ŠTEFANIJA KOŽIĆ (Hrvatska/Croatia): Psihoanalitička terapija i žudnja / Psychoanalytic Therapy and Desire*

10.30–10.45 *VJERA LOPINA (Hrvatska/Croatia): Kako izbjeći (auto)stigmatizaciju zbog psihičkih problema / How to Avoid (Auto)Stigmatisation Because of Psychic Problems*

10.45–11.00 *Rasprava / Discussion*

11.00–11.15 *Pauza / Break*

11.15–11.30 ALEN OREŠKOVIĆ, MARINA VITKOVIĆ (Hrvatska/Croatia):
Timski pristup liječenju poremećaja prehrane: dvosmjerni proces
ostvarivanja zdravlja kroz edukaciju i timski rad / Teamwork
Approach to Treating Eating Disorder: The Two-way Process of
Mending Health Through Education and Cooperation

11.30–11.45 ADI HASANBAŠIĆ (Češka/Czech Republic): Čujenje glasova i
stanja psihoze kao kreativna adaptacija / Hearing Voices and the
States of Psychosis as a Creative Adaptation

11.45–12.00 IRENA BAKIĆ (Austrija/Austria): Biofilični model psihotera-
pije i autentična osobnost: suodnos / The Biophilic Model of
Psychotherapy and Authentic Personality: Correlation

12.00–12.15 *Rasprava / Discussion*

12.15–12.30 *Pauza / Break*

12.30–12.45 DAMIR HRŠAK (Hrvatska/Croatia): Holistički environmentali-
zam u obrazovanju / Holistic Environmentalism in Education

12.45–13.00 VALENTINA PANDURIĆ (Hrvatska/Croatia): Mladi i depre-
sivni: anksioznost, stres i suicid / Young and Depressed: Anxiety,
Stress, and Suicide

13.00–13.15 JULIJA VEJIĆ (Hrvatska/Croatia): Različiti u razredu: uloga
učitelja / Different in a Classroom: The Role of Teacher

13.15–13.30 *Rasprava / Discussion*

13.30–13.45 *Pauza / Break*

Sekcija »Laing« / Section “Laing”

Mjesto / Location

Dvorana »P12«, Centar za integrativnu bioetiku, Ivana Lučića 1a / “P12” hall, Centre for Integrative Bioethics, Ivana Lučića 1a

11.15–12.15 *Radionica art terapije Stvarajmo zajedno Tare Beate Racz / Art Therapy Workshop Let's Create Together by Tara Beata Racz*

12.15–12.30 *Pauza / Break*

12.15–13.15 *Radionica Autentična emocija: istraživanje Irene Bakić / Workshop Authentic Emotion: Research by Irena Bakić*

13.15–13.30 *Pauza / Break*

Sekcija »Zoom« / Section “Zoom”

Mjesto / Location

Aula fakulteta, prizemlje, Filozofski fakultet, Ivana Lučića 3 / Main faculty hall, ground floor, Faculty of Humanities and Social Sciences, Ivana Lučića 3

12.00–12.30 *Otvaranje izložbe fotografija Zoom na psihu studenata Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu / Opening of the photography exhibition Zoom on Psyche by the students from the Department of Psychology of the Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Zagreb*

12.30–13.30 *Razgovor s autorima izložbe fotografija Zoom na psihu / Talk with the authors of photography exhibition Zoom on Psyche*

13.30–13.45 *Pauza / Break*

Mjesto / Location

Dvorana »D1«, Filozofski fakultet, Ivana Lučića 3 / “D1” Hall, Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Zagreb, Ivana Lučića 3

Plenarno predavanje / Plenary lectures

13.45–14.15 SUZANA RIBARIĆ, KSENIJA KAPELJ, VLATKA ROČIĆ PETAK, DORA BUKOVAC (Hrvatska/Croatia): Uvođenje inovativnih metoda u sustav edukacije pomagačkih zanimanja – primjer dobre prakse / The Implementation of Innovative Methods in the Educational System of Assistive Vocations – The Example of Good Practice

14.15–14.30 *Rasprava / Discussion*

14.30–16.00 *Pauza za ručak / Lunch break*

Sekcija »Jahr« / Section “Jahr”

Mjesto / Location

Dvorana »Fritz Jahr«, Centar za integrativnu bioetiku, Ivana Lučića 1a / “Fritz Jahr” Conference hall, Centre for Integrative Bioethics, Ivana Lučića 1a

16.00–16.15 MARKO FERBER (Hrvatska/Croatia): Film kao psihoterapijski medij / Film as a Psychotherapeutic Medium

16.15–16.30 MERSIHA ISMAJLOSKA (Makedonija/Macedonia): *Mary i Max*: lucidna igra Adama Elliota s ludilom / *Mary and Max*: Adam Elliot’s Lucid Game with Madness

16.30–16.45 MATEJ MALČIĆ PIRIN (Hrvatska/Croatia): *Silent Hill*: krivnja, psihološki horor i katarza / *Silent Hill*: Guilt, Psychological Horror, and Catharsis

16.45–17.00 *Rasprava / Discussion*

17.00–17.30 *Pauza za kavu / Coffee break*

Sekcija »Laing« / Section “Laing”

Mjesto / Location

Dvorana »P12«, Centar za integrativnu bioetiku, Ivana Lučića 1a / “P12” hall, Centre for Integrative Bioethics, Ivana Lučića 1a

16.00–17.00 *Radionica Otvaranje svijeta svijetu Krešimira Katušića / Workshop The Opening of World to the World by Krešimir Katušić*

17.00–17.30 *Pauza za kavu / Coffee Break*

Mjesto / Location

Dvorana »Fritz Jahr«, Centar za integrativnu bioetiku, Ivana Lučića 1a / “Fritz Jahr” Conference hall, Centre for Integrative Bioethics, Ivana Lučića 1a

17.30–19.00 *Interaktivna radionica Psihosofijska poetoterapija / Interactive workshop Psychosophic Poetotherapy*

Uvodničari / Openers:

- ENES KIŠEVIĆ (Društvo hrvatskih pisaca, Hrvatska / The Croatian Writers Society, Croatia)
- HRVOJE JURIC (Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska / Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia)
- SEAD ALIĆ (Sveučilište Sjever, Hrvatska / University North, Croatia)
- ERIKA REICHER (Udruga Ludruga, Hrvatska / Ludruga Association, Croatia)
- ROBERT JANEŠ (Udruga Ludruga, Hrvatska / Ludruga Association, Croatia)

19.00 *Zatvaranje skupa / Closing of the symposium*

PLENARNA IZLAGANJA

PLENARY LECTURES

ALEKSANDAR FATIĆ

*Institut za filozofiju i društvenu teoriju, Sveučilište u Beogradu, Srbija /
Institute for Philosophy and Social Theory, University of Belgrade, Serbia*

PREDSTAVA I PATOLOGIJA U FILOZOFIJI I PSIHOTERAPIJI

U izlaganju se razmatra uloga pojma vremena i strukture predstave u iskustvu koje je predmet psihoterapije. Autor polazi od filozofskih izvora suvremenog psihoterapeutskog razumijevanja vremena i predstave kod Arthura Schopenhauera te trasira artikulaciju pojma vremena do suvremene koncepcije »unutrašnjeg vremena« kao terapeutske kategorije. Izlaganje dovodi u pitanje pozitivističku normativizaciju patologije u psihoterapiji, prije svega, povezanu s kulturom DSM-a i drugih klasifikacija bolesti, i argumentira u prilog shvaćanju patologije kao predstave egzistencijalnog iskustva koja ima vlastiti »unutarnji tajming«, uključujući i lakanovsko shvaćanje psihoze kao »egzistencijalnog stanja«, bitno određenog vremenom, a ne nužno bolešću.

REPRESENTATION AND PATHOLOGY IN PHILOSOPHY AND PSYCHOTHERAPY

The presentation focuses on the concept of time and the structure of representation within an experience which is the subject of psychotherapy. The author discusses Arthur Schopenhauer's early conceptualisations of representation and time and traces the articulation of the concept of time to the contemporary idea of 'internal time' as a therapeutic category. The presentation proceeds by questioning the positivist normative understanding of pathology in psychotherapy, primarily associated with DSM and other classifications of diseases. The author argues in favour of an understanding of pathology as a representation of experience, with its own 'internal timing', rather than as a disease. This view is much in line with the Lacanian understanding of psychoses as existential states, rather than as inherent pathology.

HUGO KOETSIER

GGZ Noord-Holland-Noord, Netherlands /

GGZ Noord-Holland-Noord, Nizozemska

INTEGRATED PEOPLE AND CARE: HOW DOES IDENTITY EXIST?

Integrating human being, community and care-organisation gives the best chance/opportunity for an identity that makes progression possible. Giving direction to your progress is a precondition for the health of your psyche.

INTEGRIRANI LJUDI I SKRB: KAKO POSTOJI IDENTITET?

Integriranje ljudskog bića, zajednice i organizacije za skrb omogućuje najbolju šansu/mogućnost za identitet koji poboljšanje čini mogućim. Davanje smjera vlastitom napretku predstavlja preduvjet za zdravlje tvoje psihe.

ROKUS LOOPIK

*The Living Museum, Netherlands /
Živi muzej, Nizozemska*

“STEAL LIKE AN ARTIST”: A PRESENTATION ON THE LIVING MUSEUM, ART UTOPIA, AND ART ASYLUM FOR PEOPLE WITH AND WITHOUT LIVED EXPERIENCE

**About giving the buildings of old psychiatric institutions back to the
rightful owners, to ex-patients**

Rokus Loopik is the founder of the Living Museum in the Netherlands. He ‘stole’ the idea from Janos Marton (New York). This psychologist runs his Living Museum in Queens for more than 30 years now. In this presentation, Rokus will explain how you can make ex-patients run their own Art Asylum, creating an Art Utopia where people can be whoever they want to be, and how you can work on the Recovery by making Art. We have no rules on the wall. We have an intake conversation on the threshold that lasts 30 seconds. Do you want to know how you can create such Utopia within the walls of a traditional Mental Health Facility? Come and listen to this story. It will not disappoint you. Join in being a patient, walk out being an artist. For professionals and peers: please leave your profession and diagnosis at the door!

»KRASTI KAO UMJETNIK«: IZLAGANJE O ŽIVUĆEM MUZEJU, UMJETNIČKOJ UTOPIJI TE UMJETNIČKOJ BOLNICI ZA LJUDE SA I BEZ ŽIVOG ISKUSTVA

**O vraćanju zgrada starih
psihijatrijskih ustanova njihovim pravnim vlasnicima,
bivšim pacijentima**

Rokus Loopik je utemeljitelj Živog muzeja u Nizozemskoj, a ideju je »ukrao« Janosu Martonu iz New Yorka – psihologu koji već više od trideset godina vodi Živi muzej u Queensu. U ovoj prezentaciji, Rokus će objasniti kako bivši pacijenti mogu voditi svoje vlastito umjetničko utočište, stvarajući umjetničku utopiju u kojoj ljudi mogu biti tko god žele biti te kako možete ra-

diti na oporavku stvarajući umjetnost. Na zidu nemamo pravila. Imamo inicijalni razgovor na pragu koji traje trideset sekundi. Želite li znati kako možete stvoriti takvu utopiju unutar zidova tradicionalne ustanove za mentalno zdravlje? Dođite i poslušajte ovu priču, neće vas razočarati. Pridružite se bivajući pacijentom, a izađite kao umjetnik. Napomena za profesionalce i peer-radnike: molimo vas da vlastitu profesiju i dijagnozu ostavite pred vratima!

DANIEL MACKLER

*New York, United States of America /
New York, Sjedinjene Američke Države*

HOW MY NEGATIVE EXPERIENCES AS A MENTAL HEALTH CLIENT ENDED UP POSITIVELY AFFECTING MY LATER WORK AS A THERAPIST AND DOCUMENTARY FILMMAKER

At thirteen years old I was forced to go to therapy, and it was a painful, frightening, and shaming experience that affected me deeply. In this presentation, I will address how that influenced my point of view, and specifically, my ethical point of view, when I later became a psychotherapist myself, as well as how it shaped my subsequent work and my ethical point of view as a mental health documentary filmmaker.

KAKO SU MOJA NEGATIVNA ISKUSTVA KAO KLIJENTA SUSTAVA MENTALNOG ZDRAVLJA ZAVRŠILA POZITIVNO UTJEČUĆI NA MOJ KASNIJI RAD KAO TERAPEUTA I AUTORA DOKUMENTARNIH FILMOVA

U dobi od trinaest godina bio sam prisiljen ići na terapiju te je to predstavljalo bolno, zastrašujuće i sramotno iskustvo koje je duboko utjecalo na moje biće. U ovom ću izlaganju prikazati kako je dotično utjecalo na moju vlastitu perspektivu, posebice etičku, kad sam kasnije i sam postao psihoterapeut. Također, prikazat ću i kako je navedeno oblikovalo moju narednu djelatnost i etičku perspektivu u kontekstu autorstva dokumentarnih filmova na temu mentalnog zdravlja.

STANISLAV MATAČIĆ

*Hrvatsko psihoanalitičko društvo, Hrvatska /
Croatian Psychoanalytic Association, Croatia*

ONEIRICON: KNJIGA SNOVA I LIJEPA KONFUZIJA FEDERICA FELLINIJA

Prezentacija je zamišljena kao paralela između Freudova *Tumačenja snova* (1899.), knjige koja je iznjedrila psihoanalizu, te *Knjige snova* (2007.) Federica Fellinija koja je nastala kao produkt osobne psihoanalize, ali isto tako predstavlja i prijelaz na drugu fazu njegova stvaralaštva, koju nazivam »onirički realizam«. Središnja je točka u kreativnosti obojice bavljenje snom kao temeljnom formom ljudskog mišljenja te »kraljevskim putem u Nesvjesno«. Uz PowerPoint prezentaciju, bit će prikazano i nekoliko odlomaka iz Fellinijevih filmova.

ONEIRICON: *THE BOOK OF DREAMS* AND *BEAUTIFUL CONFUSION* BY FEDERICO FELLINI

This presentation is meant to show a parallelism between Freud's *The Interpretation of Dreams* (1899), the book that was the origin of psychoanalysis, and *The Book of Dreams* (2007) by Federico Fellini, which was a product of film director's own psychoanalysis and the transition to the second phase of his work, that I named as "oneiric realism". The central point in the creativity of the both of them is the role of dreams as the basic form of human thinking as well as the "royal road to Unconscious". Besides a PowerPoint presentation, few inserts from Fellini's films will be presented.

**SUZANA RIBARIĆ,¹ KSENIJA KAPELJ,²
VLATKA ROČIĆ PETAK,² DORA BUKOVAC³**

¹ *Škola za medicinske sestre Vrapče, Hrvatska / Nursing school Vrapče, Croatia*

² *Udruga Ludruga, Hrvatska / Ludruga Association, Croatia*

³ *Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska / Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

UVOĐENJE INOVATIVNIH METODA U SUSTAV EDUKACIJE POMAGAČKIH ZANIMANJA – PRIMJER DOBRE PRAKSE

U teoretski dio nastave iz predmeta »Zdravstvena njega u zaštiti mentalnog zdravlja« implementirali smo iskustvene radionice. Teme sadržane u kurikulumu predmeta su identitet, mehanizmi obrane, stigma, terapijska komunikacija, vještine pregovaranja, krizne intervencije i stres. Pri obrađivanju tih tema koristimo se elementima forum teatra koji se pokazao kao odličan alat za osnaživanje i jačanje sposobnosti verbalnog i neverbalnog izražavanja. Učenici *Škole za medicinske sestre Vrapče* na taj način imaju priliku stjecati i jačati socijalne vještine, razvijati empatiju i toleranciju te postizati i održavati vlastitu mentalnu higijenu. Postignuti rezultati ukazuju na važnost uvođenja ovakvog načina rada u sustav obrazovanja pomagačkih zvanja.

THE IMPLEMENTATION OF INNOVATIVE METHODS IN THE EDUCATIONAL SYSTEM OF ASSISTIVE VOCATIONS – THE EXAMPLE OF GOOD PRACTICE

In the theoretical part of the course “Health Care in the Protection of the Mental Health”, we implemented experiential workshops. The topics contained in the subject curricular are identity, defense mechanisms, stigma, therapeutic communication, bargaining skills, crisis intervention and stress. While processing these topics, we use the elements of forum theater that proved to be an excellent tool for empowering and strengthening the capacity of verbal and non-verbal expression. The students of Nursing School Vrapče thus have the opportunity to acquire and strengthen social skills, develop empathy and tolerance, achieve and maintain their own mental hygiene. Achieved results indicate the importance of introducing this mode of work into the educational system of assistive vocations.

SEKCIJSKA IZLAGANJA

SECTION PRESENTATIONS

IVO ALEBIĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

βίος–κάθαρσις [BÍOS–KÁTHARSIS]

Katarzu kao pročišćenje, unutarnje proživljavanje, prema Aristotelu, »samo svrhu tragedije«, promatrat ćemo kroz prizmu *dionizijskog* oslanjajući se na filozofiju Friedricha Nietzschea. Takav jedan izvorno grčki pojam, doveden u vezu s Nietzscheovim shvaćanjem tragedije u djelu *Rođenje tragedije iz duha muzike*, u službi života može poslužiti kao prevladavanje patnje u bilo kojem obliku. Pozitivnim shvaćanjem svakog životnog ishoda postizemo jednu *umjetnost življenja*. Umjetnički pogled na život u nama rađa stvaraoca, krojača jedne komedije, ali i tragedije vlastitog života. Umjesto uživanja u tragični lik dionizijskog kazališta, mogli bismo svoj život shvatiti kao kazalište u kojem smo istodobno redatelji i glumci. Što ako bismo tragičke događaje vlastitog života proživljavali katarzički? Kako bi Nietzsche rekao: »Umjetnost i ništa doli umjetnost! Ona je ta velika omogućiiteljica života, velebna zavodnica na život, velebni stimulans životu...«

Catarsis as the purification, an inner undergoing, according to Aristotle, “the very purpose of the tragedy”, we will observe through the prism of *Dionysius*, relying on the philosophy of Friedrich Nietzsche. Originally Greek notion, connected with Nietzsche’s understanding of tragedy in his work *The Birth of Tragedy: From the Spirit of Music*, in the service of life can serve to overcome the suffering of any kind. Through the positive understanding of each life’s result, we achieve a kind of the *art of living*. The artistic view on the life inside of us gives birth to the creator in us, the creator of a comedy, as well as tragedy of our life. Instead of immersing into the tragic figure of Dionysian theater, we could understand our life as a theater in which we are both the directors and actors. What if the tragic events of our life we would experience cathartically? As Nietzsche would say: “Art and nothing but art! It is the great facilitator of life, the great seducer to life, a great stimulant to life...”

MIŠEL ANDROIĆ

*Ahmadiyya Muslim Jamaat, Zagreb, Croatia /
Ahmadija muslimanski džamat, Zagreb, Hrvatska*

**“TIME BOMBS” AND “HAIR-TRIGGERS”:
(NEGATIVE) EFFECTS OF THE SECURITISATION
OF MENTAL ILLNESS**

Despite the experience from the practitioners in the field and the abundance of empirical data that clearly shows that there is no link between violence (especially mass murders which are under the constant limelight of media) and mental illnesses, today, more than ever, great efforts are made to determine the indications or precursors of violent behaviour. Whether it is terrorist acts or random killings (*spree* killings), it is always simpler to reduce the problem of mass murder to the questions about mental health, that is, to consider mental illnesses as its primary cause. By following such approach of marking or screening individuals with mental illness, we are opening the gates to discrimination, but even more so, the doors of re-conceptualisation of mental illnesses as a stigma. Stigma, therefore, becomes the new form of proscription, a way of excluding persons or even whole categories of people from society, or it becomes the means of control and political manipulation. In such a way, for example, certain ethnic groups and especially migrants can be, and are, stigmatized. I will show how states are creating a security threat out of mental illnesses (securitise them) and how the media participates in intensifying such a false predicament. I will compare a holistic and inclusive program of countering radicalisation, which is recently practised around the world, and show how such an affirmative approach is the only sustainable way of treating individuals with mental illness.

**»TEMPIRANE BOMBE« I »LAKI OKIDAČI«:
(NEGATIVNI) UČINCI SEKURITIZACIJE
MENTALNE BOLESTI**

Unatoč iskustvu s terena i obilju empirijskih podataka koji jasno ukazuju na to da nema poveznica između nasilja (a posebno masovnih ubojstava koja toliko zaokupljaju pažnju javnosti) i mentalnih bolesti, danas se, više nego ikad prije, ustraje u tome da se odrede indikacije ili »prekursori« nasilnog ponašanja. Bilo da se radi o terorističkim aktima ili ubojstvima nasumičnog

tipa (tzv. *sprea killings*), najlakšim se pokazalo svesti problematiku masovnih ubojstava na pitanje mentalnog zdravlja, tj. smatrajući mentalne bolesti njihovim primarnim uzrokom. Slijedom takvog pristupa obilježavanja pojedinaca s mentalnim oboljenjima, otvara se put ne samo diskriminaciji osoba s duševnim oboljenjima nego i re-konceptualizaciji poimanja samih duševnih bolesti kao stigme. Stigma time postaje novi način proskripcije, način isključenja osoba i cijelih kategorija ljudi iz društva, ili sredstvo njihova lakšeg kontroliranja i političke manipulacije. Na taj se način, primjerice, mogu stigmatizirati i obilježiti pojedine etničke skupine ili migranti. Pokazat ću kako i na koji način države stvaraju sigurnosnu prijetnju (sekuritiziraju) od duševnih bolesti i kako mediji samo intenziviraju takvu pogrešnu predodžbu. Usporedit ću holistički i inkluzivan program suzbijanja radikalizma koji se odnedavno prakticira diljem svijeta i pokazati kako takav afirmativan pristup u sebi sadrži i jedini održiv tretman osoba s duševnim oboljenjima.

IRENA BAKIĆ

*Sveučilište Sigmund Freud, Austrija /
Sigmund Freud University, Austria*

BIOFILIČNI MODEL PSIHOTERAPIJE I AUTENTIČNA OSOBNOST: SUODNOS

Autorica će u izlaganju govoriti o autentičnoj osobnosti kao *svrsi psihoterapijskog procesa*, biofiličnom modelu psihoterapije i autentičnoj osobnosti psihoterapeutkinje/a kao su-kreatorici *Procesa* koji ima namjeru biti i svakim trenutkom iznova postajati autentičan.

THE BIOPHILIC MODEL OF PSYCHOTHERAPY AND AUTHENTIC PERSONALITY: CORRELATION

In the presentation, the author will talk about the authentic personality as the *purpose of Psychotherapy process*, the Biophilic Model of Psychotherapy and an authentic personality of a psychotherapist as the co-creator of the *Process* which intends to be in and every moment anew become authentic.

VANJA BORŠ

Zagreb, Hrvatska /
Zagreb, Croatia

LUDAČ (?) U MAUPASSANTOVOJ *PLETENICI KOSE*

Namjera je izlaganjem problematizirati proglašenje glavnog lika kratke priče *Pletenica kose*, francuskog književnika Guyja de Maupassanta, lu akom te se pobuniti protiv njegova zatvaranja. U tom će se kontekstu ukazati na suptilnost i bogatstvo njegove psihe, na to da njegovo odstupanje u svojoj biti nije rijetko, tj. da se u drugim oblicima izražavanja ne smatra tako neprihvatljivim, na njegovu sposobnost funkcioniranja u svakodnevnom životu itd., dok će se pažnja posebice obratiti na moralnu dimenziju njegova zatvaranja, tj. na neispravnost i pogubnost tog čina. U svakom slučaju, glavna je poruka izlaganja apelirati na više razumijevanja prema drugačijima, posebice onima što nikoga ne ugrožavaju niti im štete. Naposljetku, želja je iskoristiti priliku i kratko naznačiti kako književnost, uglavnom, naspram puke znanosti ne samo da omogućuje kvalitetnije upoznavanje psihe nego i pruža veliku mogućnost poticanja moralnog razvoja, empatije, kritičkog mišljenja, suočavanja sa stvarnošću itd.

THE MADMAN (?) IN MAUPASSANT'S *A TRESS OF HAIR*

The presentation intends to problematize the claim that the main character of the short story *A Tress of Hair*, by a French writer Guy de Maupassant, is mad, and to revolt against his imprisonment. In that context, I will point out the subtlety and richness of his psyche, that his deviation in its essence is not rare, i.e. that in the other forms of expression it is not considered so unacceptable, his ability to function in everyday life, etc., while special attention will be paid to a moral dimension of his imprisonment, i.e., on incorrectness and balefulness of that act. In any case, the main message of the presentation is to appeal to more understanding of the different, especially those who do not threaten or damage anyone. Lastly, the intention is to use the opportunity and briefly indicate that literature, mainly, as opposed to mere science, not only enables a better understanding of psyche but also provides a great possibility to stimulate moral development, empathy, critical thinking, coping with reality, etc.

IVANA BULJAN

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

BUJATI U BIJEDI I SKAPAVATI U LAGODNOM ŽIVOTU: KONCEPT ZABRINUTE SVIJESTI U KINESKOJ FILOZOFIJI

Prevladavanje praktičnih aspekata, tj. političkih i etičkih diskusija, nad teoretsko-spoznajnim aspektima, značajka je kineske filozofske tradicije. Prema kineskom filozofu Xu Fuguanu (1902./1903.–1982.), predstavniku novoga konfucijanizma, u podlozi je takove naravi kineske filozofije osjećaj zabrinute svijesti (*youhuan yishi*). Xu smatra da je kineska kultura duboko ukorijenjena u osjećaju zabrinute svijesti, što je kinesku tradiciju usmjerilo prema potrazi za vrlinom i moralnom činidbom, a ne spekulaciji, objektivnom znanju i znanosti. U ovome izlaganju pobliže ćemo razmotriti koncept zabrinute svijesti.

FLOURISHING IN PENURY AND LANGUISHING IN LEISURELY LIFE: THE CONCEPT OF CONCERNED COUNCESNESS IN CHINESE PHILOSOPHY

The overcoming of the practical aspects, i.e. political and ethical discussions, over theoretical-cognitive aspects, is a feature of the Chinese philosophical tradition. According to the Chinese philosopher Xu Fuguan (1902/1903–1982), a representative of the new Confucianism, such a nature of Chinese philosophy is the subject of the worry of consciousness (*youhuan yishi*). Xu believes that Chinese culture is deeply rooted in the sense of anxious consciousness, which has led the Chinese tradition to the pursuit of virtue and morality, not speculation, objective knowledge and science. In this exposition, we will consider the concept of anxious consciousness more closely.

BRUNO ĆURKO

Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split, Croatia

KRITIČKO MIŠLJENJE, FILOZOFIJA S DJECOM I SAMOPOUZDANJE – PRIMJERI DOBRE PRAKSE

Cilj različitih metoda razvoja kritičkog mišljenja jest razvoj kvalitetnog vlastitog mišljenja. Cilj svih različitih struja koje postoje u filozofiji za djecu trebao bi biti razvoj kritičkog i kreativnog mišljenja. Kritičko mišljenje i filozofija s djecom, zajedno s aktivnim i suradničkim učenjem, djeci mogu podići razinu samopouzdanja. Uz to su navedeni pristupi korisni u izbjegavanju zamki ne-refleksivnog i nekritičkog mišljenja kao i indoktrinacije. U izlaganju ću pokazati primjere rada s učenicima osnovnih škola upravo vezanih uz kritičko mišljenje, filozofiju s djecom i aktivno/suradničko učenje. Radi se o primjerima iz EU projekata:

ETHOS: Ethical education primary and pre-primary schools for a sustainable and dialogic future (527134- LLP 2012-SI-COMENIUS-CMP)

ETHIKA – Ethics and values education in schools and kindergartens, (Erasmus Plus KA2, 2014-2017)

LITTLE – Learning Together to Live Together: Teachers Leading Ethical Education for an Inclusive Society (Erasmus Plus KA2, 2016-2019)

AVAL – Added Value Learning for Preschool Teachers & Pedagogical Coordinators (Erasmus Plus KA2, 2017-2019)

BEAGLE – Bioethical Education and Attitude Guidance for Living Environment (Erasmus Plus KA2, 2018-2020).

CRITICAL THINKING, PHILOSOPHY WITH CHILDREN AND SELF-ESTEEM – EXAMPLES OF GOOD PRACTICE

The aim of the various methods of developing critical thinking is to develop a quality of its thinking. The goal of all the various approach that exist in philosophy with children should be the development of critical and creative thinking. Critical thinking and philosophy with children, together with active and collaborative learning, can raise the level of self-esteem in students. In addition, these approaches can be used to avoid the traps of non-reflexive and

uncritical thinking and indoctrination. In the lecture, I will show examples of working with elementary school students with critical thinking strategies, philosophy with children and active/collaborative learning. These are the examples from EU projects:

ETHOS: Ethical education primary and pre-primary schools for a sustainable and dialogic future (527134- LLP 2012-SI-COMENIUS-CMP)

ETHIKA – Ethics and values education in schools and kindergartens, (Erasmus Plus KA2, 2014-2017)

LITTLE – Learning Together To Live Together: Teachers Leading Ethical Education For An Inclusive Society (Erasmus Plus KA2, 2016-2019)

AVAL – Added Value Learning for Preschool Teachers & Pedagogical Coordinators (Erasmus Plus KA2, 2017-2019)

BEAGLE – Bioethical Education and Attitude Guidance for Living Environment (Erasmus Plus KA2, 2018-2020)

EVA DOLAR BAHOVEC

*Faculty of Arts, University of Ljubljana, Slovenia /
Filozofski fakultet, Sveučilište u Ljubljani, Slovenija*

ŽIŽEK'S UNFINISHED COPERNICAN REVOLUTION

Regarding scientific development, psychoanalysis has been compared to the Copernican and Darwinian revolution. Freud has added his name to the well-established comparison of Copernicus and Darwin by introducing his notion of three blows to man's narcissism, defining his discovery of psychoanalysis as the most dangerous last blow. The presentation examines the possible continuation of the series of biggest scientific revolution in Jacques Derrida and Slavoj Žižek. Derrida has added to Copernicus, Darwin and Freud the name of Karl Marx as the fourth, disrupting one, defining his blow 'in the name of the revolution' as a much worse one, putting us today as Marx's heirs in the position of debt and mourning. Derrida used the Freudian reading of Marx's blow concerning the horrors of the October revolution, Stalinism, holocaust etc., while Slavoj Žižek – also relating Freud to Marx – examined the succession of Copernicus, Darwin and Freud by 'many others'. The presentation focuses on Žižek's idea of these 'many others', putting it in the context of Lacan's return to Freud and prolonging it regarding the feminist revolution. The conclusion is made that Žižek's elaboration of Lacan's return of Freud, without and beyond the Lacanian feminist-psychoanalytic insistence on the centrality of sexual difference, can be understood as Žižek's unfinished Copernican revolution.

ŽIŽEKOVA NEZAVRŠENA KOPERNIKANSKA REVOLUCIJA

S obzirom na znanstveni razvoj, psihoanaliza je uspoređena s kopernikanskom ili darvinovskom revolucijom. Freud je svoje ime uvrstio u poznatu usporedbu s Kopernikom i Darwinom uvodeći pojam triju udaraca čovjekovu narcizmu, određujući svoje otkriće psihoanalize kao najopasniji posljednji udarac. Izlaganje ispituje mogući kontinuitet serije najvećih znanstvenih revolucija u Jacquesa Derridaa i Slavoja Žižeka. Derrida je Koperniku, Darwinu i Freudu dodao ime Karla Marxa kao četvrtog, remetećeg udarca, određujući ga 'u ime revolucije' kao znatno goreg, postavljajući nas kao Marxove nasljednike u položaj duga i žalovanja. Derrida je iskoristio svoje frojdovsko čitanje Marxova udarca u kontekstu užasa oktobarske revolucije, staljinizma, holokausta i dr., dok je Slavoj Žižek, također povezujući Freuda

i Marxa, ispitao nasljedstvo Kopernika, Darwina i Freuda pomoću ‘mnogih drugih’. Prezentacija se usmjerava na Žižekovu ideju ‘mnogih drugih’, u kontekst stavljajući Lacanov povratak Freudu i prolongirajući ga u kontekstu feminističke revolucije. Zaključuje se da se Žižekovo obrazloženje Lacanova povratka Freuda bez i iza lakanovskog feminističko-psihoanalitičkog inzistiranja na središnjosti seksualne razlike može razumjeti kao Žižekova nedovršena kopernikanska revolucija.

MARKO FERBER

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

FILM KAO PSIHOTERAPIJSKI MEDIJ

Sljedeća pitanja motivirala su oblikovanje izlaganja: može li umjetnost biti psihoterapijska? Ako da, može li se film, kao tzv. »sedma umjetnost«, koristiti u psihoterapeutske svrhe? Nadalje, može li film stupiti u dijalektički odnos s gledateljem na način sličan psihoterapeutovu pristupu pacijentima? Imitira li film stvarnost ili ju može invocirati i kao takvu oblikovati unutar čovjekove psihe? Da bi odgovorio na zadana pitanja, pokušat ću obrazložiti potencijal filma kao psihoterapijskog medija, s posebnom usmjerenošću na pokušaj dokazivanja da film uistinu može biti korišten kao terapija za psihička oboljenja. Pokušat ću pokazati kako film može na različite načine prizivati kognitivne procese ili na njih podsjećati, a na temelju čega se čovjek može ne samo poistovjetiti nego i potpuno udubiti u film. Film kao takav može otkrivati ideje iznošenjem svjesnog sadržaja te samim time prizvati emocionalne reakcije koje imaju sposobnost da iz nesvjesnog oslobode ono svjesno potisnuto putem svojevrsne katarze ili duhovnog očišćenja.

FILM AS A PSYCHOTHERAPEUTIC MEDIUM

The following questions motivated the formation of the presentation: can art be psychotherapeutic? If yes, then can the film, as the so-called “seventh art”, be used in psychotherapy? Furthermore, can film enter into a dialectical relation with the viewer in like psychotherapist approaches patients? Does the film imitate reality or it can invoke it and shape it as such within human’s psyche? To answer these questions, I will try to elaborate the potential of film as a psychotherapeutic medium, with a particular focus on the attempt to prove that film can genuinely be used as a therapy for psychic illness. I will try to show how film can in various ways invoke cognitive process or remind us about them, what allows human beings not only to identify with the film but also to immerse. The film can reveal ideas by consciously delivering content and in such a way provoke emotional reactions that can free the intentionally submerged through a specific form of catharsis or cleansing.

PETAR GABRIĆ

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

ŠTO NAM SEMANTIČKA FLUENTNOST MOŽE REĆI O SEMANTIČKOJ HIPERAKTIVACIJI U PSIHOZAMA I SHIZOFRENIJI?

Jedna od relevantnih teorija koja nastoji objasniti leksičko-semantičke deficite u shizofreniji jest teorija šireće aktivacije koja pretpostavlja da u shizofreniji pri pristupu leksičkom pamćenju dolazi do hiperaktivacije dijelova semantičkog pamćenja s kojima je povezan podražaj. U ovom ću izlaganju prikazati kako se s pomoću analize klasteriranja i izmjenjivanja u semantičkoj fluentnosti može testirati teorija šireće aktivacije u shizofreniji. Budući da analiza klasteriranja i izmjenjivanja daje informacije o tome koliko dugo ispitanici zadržavaju pažnju na neposrednoj semantičkoj okolini prethodno aktivirane riječi, na temelju toga možemo pretpostavljati je li semantička aktivacija šira kod pacijenata u usporedbi sa zdravima. Istraživanje predstavlja dio projekta »Klinička lingvistika: psiholingvistički parametri u leksičko-semantičkoj obradi i izvršnim funkcijama kod osoba oboljelih od shizofrenije« u sklopu kratkoročne potpore Sveučilišta u Zagrebu (voditeljica: Vlasta Erdeljac).

WHAT CAN SEMANTIC FLUENCY TELL US ABOUT SEMANTIC HYPERACTIVATION IN PSYCHOSES AND SCHIZOPHRENIA?

A relevant theory aiming to explain lexical-semantic deficits in schizophrenia is the far-spreading activation theory. The theory assumes that during lexical access in schizophrenia there is hyperactivation of those parts of the semantic memory which are somehow connected with the stimulus. In this presentation, I will show how we can use clustering and switching analysis of semantic fluency output to test the far-spreading activation theory. Because the clustering and switching analysis tell us how much the subjects maintained their attention to the direct semantic environment, from the analysis, we can assume whether schizophrenia patients demonstrate wider semantic activation compared to healthy subjects or not. This research was supported by a grant for the project "Clinical Linguistics: psycholinguistic parameters in lexical-semantic processing and executive functioning in schizophrenia patients" from the University of Zagreb (project head: Vlasta Erdeljac).

JOSIP GOLOMEJIĆ,¹ JULIJA ERHARDT^{1,2}

¹ *Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska / Faculty of Science, University of Zagreb, Croatia*

² *Znanstveni centar izvrsnosti za integrativnu bioetiku, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu / Centre of Excellence for Integrative Bioethics, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

NEUROIMUNI KORELAT SOCIJALNOG ISKLJUČIVANJA

Stoljećima je iscjeliteljima, a danas liječnicima bilo jasno da nepovoljni psihološki i psihosocijalni utjecaji utječu na fiziologiju pojedinca i mogu uzrokovati zdravstvene poremećaje i bolesti. Izloženost stigmatizaciji i socijalnom isključivanju osoba koje već imaju određene psihičke smetnje i promijenjena stanja svijesti predstavlja dodatni psihogeni stresni faktor koji vodi u negativnu spiralu kompleksnih promjena u organizmu i opće pogoršavanje zdravstvenog stanja. Imuni odgovor koji se pri tom javlja potiče kompleksne promjene u organizmu koje obuhvaćene terminom »bolesničko ponašanje« i predstavljaju sveobuhvatan i svrhovit psihoneuroendokrini odgovor na ugrozu. Razumijevanje biološke podloge psihičkih poteškoća može pomoći u razvijanju novih pristupa liječenju koji će tretirati moguće neurofiziološke uzroke poremećaja, a ne njegove simptome i posljedice. Danas znamo sve više o mehanizmima kako nepovoljni psihološki stresori izazivaju promjene u fiziologiji te će o njima biti govora u prezentaciji.

THE NEUROIMMUNE CORRELATE OF SOCIAL EXCLUSION

For centuries it has been apparent to healers, and it is known to physicians today, that adverse psychological and psychosocial conditions can affect the physiology of an individual, potentially leading to health disorders and illnesses. The exposure to stigmatisation and the social exclusion of people who already have certain mental disorders and changed states of consciousness is an additional psychogenic stress factor that can lead to a negative spiral of complex changes in the body and a general deterioration in health. The immune response that follows induces complex changes in the body called “sickness behaviour” and represents a comprehensive and meaningful psychoneuroendocrine response to the threat. Understanding the biological basis of psychological problems can help develop new approaches to treatment that will treat their possible neurophysiological causes, rather than just their symptoms. Today, we know more about the mechanisms of how adverse psychological stressors cause changes in physiology, which will be explored in the presentation.

ELMA HADŽIĆ, BEHZAD HADŽIĆ, EDITA MUHIĆ

*Centar za mentalno zdravlje »Ključ«, Bosna i Hercegovina
Centre for Mental Health "Ključ", Bosnia and Herzegovina*

HOMO HOMINI MEDICAMENTUM EST

»Ni opijum, ni ludilo ne mogu u čovjeku očitovati
ono što se u njemu samom već ne nalazi.«

George Dervos

Iako u svijetu postoji tendencija rada prema modelu mentalnog zdravlja u zajednici, svjedoci smo da, prilikom stupanja u kontakt s ljudima koji imaju osobno iskustvo psihičkih kriza (obitelj, okolina, stručnjaci iz zdravstvenog, obrazovnog i sektora socijalne zaštite), u prvom redu obraćaju pažnju na simptome nozoloških kategorija mentalnih poremećaja. Ovakvim pristupom mi se usmjeravamo na ono »što nije dobro, što treba popraviti«. Kao krajnji ishod sužen nam je opseg potencijalnih intervencija te je neadekvatno izvršena realokacija postojećih resursa u osobi i zajednici. Preneseno na polje praktičnog rada, kod osoba s mentalnim poremećajem trebamo tražiti zanemarene aspekte osobnosti jer preko nađenog talenta nalazimo i put k oporavku. U izlaganju se predstaviti rezultati četverogodišnjeg praćenja korisnice usluga mentalnog zdravlja koja je, umjesto riječi, za opise svojih unutarnjih briga, sumnji i strahova koristila crteže. Uz farmakološki tretman i grupu samopomoći, crtanje je postalo sastavni dio njena procesa oporavka. Tako da je Edita, od osobe koja je bila socijalno alijenirana, postala autorica prvog antistigma stripa na ovim prostorima, aktivistica u polju prevencije mentalnog zdravlja i kvalitetna sugovornica za druge osobe u nevolji.

HOMO HOMINI MEDICAMENTUM EST

“Neither opium nor madness can evince in human
that which isn't already inside of him.”

George Dervos

Although there is a tendency to work according to the model of mental health in community, we are witnessing that when contacting people who have personal experience of psychological crises (family, surrounding, health, education and social protection professionals), the attention is primarily paid to the symptoms of the nosology categories of mental disorders. With this approach, we focus on “what is not good, what needs to be repaired”. As a final result,

we narrow down the scope of potential interventions, and the relocation of existing resources to the person and community was carried out inadequately. In the context of practical work, in working with the people who have mental disorders we should look for neglected aspects of personality because by finding the particular talent we also find a way of recovery. This paper presents the results of a four-year monitoring of one mental health services user who used drawings instead of words to describe her inner concerns, doubts and fears. With pharmacological treatment and a self-help group, drawing became an integral part of her recovery process. Thus Edita, from the person who was socially alienated, became the author of the first anti-stigma comic in these areas, an activist in the field of mental health prevention, and a quality interlocutor for other people in distress.

ADI HASANBAŠIĆ

Green Doors z. u., Češka Republika /

Green Doors z. u., Czech Republic

ČUJENJE GLASOVA I STANJA PSIHOZE KAO KREATIVNA ADAPTACIJA

U izlaganju ću govoriti o tome na koji način možemo razumjeti fenomen čujenja glasova uopće, a posebice u kontekstu psihijatrijskih dijagnoza, te na koji nam način gledanje na taj fenomen može olakšati razumijevanje istog. Izlaganje se fokusira na traumu kao mogući uzrok čujenja glasova i psihotičnog stanja, kao i na proces disocijacije kao reakcije na traumu.

VOICE HEARING AND THE STATES OF PSYCHOSIS AS CREATIVE ADAPTATION

In this presentation, I will demonstrate how to understand the hearing voices phenomenon *per se*, especially in the context of psychiatric diagnosis. Also, I will show in which way can we observe that phenomenon to help us with understanding it. The presentation is focused on trauma as the possible cause of voice hearing and psychotic conditions, and also on the process of disassociations as the reactions to the trauma.

DAMIR HRŠAK

*Metallurški fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Metallurgy, University of Zagreb, Croatia*

HOLISTIČKI ENVIRONMENTALIZAM U OBRAZOVANJU

Želimo li izgrađivati zdravo, solidarno i pravedno društvo u svim fazama obrazovanja, važno je dosljedno poučavanje svakog ljudskog biće o njegovu materijalnom okolišu, planetu Zemlji, koji treba promatrati kao zajednički prostor za izražavanje čovjekove kreativne sposobnosti i osmišljavanje radosti življenja. Prema poimanju holističkog environmentalizma, taj prostor trebamo odgovorno dijeliti ne samo s drugim ljudima nego i sa životinjama i biljkama koje također imaju pravo na život lišen straha i patnje. Holistički environmentalizam ukazuje na dugoročnu neodrživost civilizacije u kojoj se materijalni okoliš sagledava kao sirovinaska baza iz koje se bez ikakve odgovornosti može grabiti i koristiti sve što je tehnološki dostupno.

HOLISTIC ENVIRONMENTALISM IN EDUCATION

If we want to build a healthy, solidary, and just society during all the stages of education, it is important to consistently teach every human being that the material environment, the planet Earth, must be viewed as a shared space for expressing the creative abilities of human beings, and designing the joy of living. According to holistic environmentalism, the space should be shared responsibly with other people as well as with animals and plants which have just as right to a life free of fear and suffering. Holistic environmentalism points to the long-term unsustainability of civilisation which views the material environment as a raw material base, lootable and utilisable by taking everything that is technologically accessible without any responsibility.

MERSIHA ISMAJLOSKA

Sveučilište informacijske znanosti i tehnologije »Sv. Apostol Pavle«, Makedonija / University of Information Science and Technology "St. Paul the Apostle", Macedonia

MARY AND MAX, LUCIDNA IGRA ADAMA ELLIOTA S LUDILOM

Priča o prijateljstvu između dva neuobičajena dopisivačka prijatelja: Mary, usamljene, osmogodišnje djevojčice koja živi u predgrađu Melbournea i Maxa, četrdeset četvero godišnjeg, dobrano pretilog čovjeka koji živi u New Yorku. Prekrasan vizualni jezik u starinskoj atmosferi i lucidni oblik prijateljstva i veze. Važnost Drugog za stvaranje identiteta i svijesti o sebi. Topla priča o autentičnosti, senzitivno opisanoj. Priča o bivanju. Lucidnost i kreativnost kao dvije sile izražavanja. Prema njegovom otvaranju, film se temelji na istinitoj priči, a bavi temama koje uključujući zanemarivanje djetinjstva, prijateljstvo, ovisnost, alkoholizam, oporavak, opskurnost života, zadirkivanje, usamljenost, mentalnu bolest, autizam (osobito Aspergerova sindroma), pretilost, samoubojstvo, depresiju, izolaciju i tjeskobu, preinačujući ih na konstruktivan umjetnički način.

MARY AND MAX, ADAM ELLIOT'S LUCID GAME WITH MADNESS

A tale of friendship between two unlikely pen pals: Mary, a lonely, eight-year-old girl living in the suburbs of Melbourne, and Max, a forty-four-year-old, severely obese man living in New York. Beautiful visual language in a vintage atmosphere, and a lucid form of friendship and connection. Importance of the Other for creating identity and awareness about ourselves. A warm story about being authentic, described in a sensitive tone. The Story of to *be*. Lucidity and creativity as two forces of expression. According to the opening credits, the film is based on a true story. The film deals with themes including childhood neglect, friendship, addiction, alcoholism, recovery, the obscurity of life, teasing, loneliness, mental illness, autism (Asperger syndrome in particular), obesity, suicide, depression, isolation, and anxiety, and it is about converting them in one constructive artistic way.

THEODOR ITTEN

*Psychotherapeutic practice "Theodor Itten", Switzerland /
Psihoterapijska praksa »Theodor Itten«, Švicarska*

SILENCE IN THE TALKING CURE

The issue of being silent in psychotherapy, by the patient and by the psychotherapist, is considered as a vital tact of a healing journey. What we cannot say and talk about, just yet, we can experience as potential open secret in our inner world.

TIŠINA U RAZGOVORNOM LIJEKU

Što se tiče i pacijenta i psihoterapeuta, ključnom vještinom na putu izlječenja smatra se bivanje tihim tijekom psihoterapije. Ono što ne možemo izreći i o čemu – još – ne možemo govoriti, možemo iskusiti kao potencijalno otvorenu tajnu našeg unutarnjeg svijeta.

IVANA IVANČIĆ MEDVED

*Srednjoškolski đački dom, Osijek, Hrvatska /
High school Students Centre, Osijek, Croatia*

BIBLIOTERAPIJA I NAMJENE KNJIŹEVNOSTI

Izlaganje donosi promišljanje o dvije uzajamno ovisne teme: biblioterapiji i namjenama knjiŹevnosti. Biblioterapija u svom doslovnom shvaćanju znači lijećenje knjigama ili terapija čitanjem. Čitanje ima izvjesne terapeutske učinke na osobu, no biblioterapija samim time ne podrazumijeva samostalnu psihoterapiju, nego se smatra pomoćnom tehnikom u psihoterapiji. Prema tome, pokušat ćemo dati uvid u same učinke i vrste čitanje knjiŹevnih tekstova, samim time vrijednost i svrhu čitanja. Nadalje, najčešći je aspekt proučavanja knjiŹevnih djela estetski, stoga ćemo u tom smjeru razmišljati o vrijednosti i značenju knjiŹevnosti. Ono što će nas u ovome izlaganju najviše zanimati jesu namjene knjiŹevnosti, odnosno utjecaj knjiŹevnih sadržaja na čitatelja. Proučit ćemo četiri kategorije namjene knjiŹevnosti: prepoznavanje, oćaranost, znanje i šok autorice Rite Felski.

BIBLIOTHERAPY AND THE APPLICATIONS OF LITERATURE

The presentation examines two mutually depended topics: bibliotherapy and the applications of literature. Bibliotherapy means the healing through the books or the reading therapy. Reading has certain therapeutic effects on the person, but that doesn't mean that bibliotherapy is considered to be psychotherapy on its own, it presents the assisting technique in psychotherapy. Accordingly, we will try to give an insight into the effects and types of reading of literary texts, including the value and purpose of reading. Furthermore, the most common aspect of the examination of literary works is aesthetical; thus we will think about the values and meaning of literature in that sense. Issues which will interest us most in this presentation are the applications of literature, and the influence of content on the reader. We will examine four categories of literature application: recognition, enchantment, knowledge and shock, according to Rita Felski.

LUKA JANEŠ

*Sveučilišni centar za integrativnu bioetiku, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
University Centre for Integrative Bioethics, University of Zagreb, Croatia*

INTEGRATIVNO-BIOETIČKI SENZIBILITET U SLUŽBI MENTALNOG ZDRAVLJA

U izlaganju će biti predstavljena veza između integrativno-bioetičkog senzibiliteta i mentalnog zdravlja, uz naglasak na utjecaj bioetičkog odgoja i edukacije na prevenciju razvoja mentalnih i psihičkih poteškoća.

INTEGRATIVE-BIOETHICAL SENSIBILITY IN THE SERVICE OF MENTAL HEALTH

In this presentation I will present the link between the integrative-bioethical sensibility and mental health, with the emphasis on the impact of bioethical upbringing and education on the prevention of the development of mental and psychological issues.

KRISTINA KALIĆ, MARIJANA ŽUPANIĆ BENIĆ

*Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Teacher Education, University of Zagreb, Croatia*

KAKO DJECA »ČITAJU« SLIKOVNICE

Slikovnica objedinjuje verbalnu i vizualnu umjetnost. Ona je trodimenzi-onalna knjiga i predmet-umjetnina, a proces »čitanja« slikovnice drugačiji je od čitanja romana ili poezije. »Čitanje« slikovnice ne teče strogo linearno, to je interaktivni proces, što znači da čitatelj postaje sudionik u stvaranju značenja. Upravo se zato slikovnicu može i treba čitati više puta da bi se na posve indi-vidualan način osvijestilo njezino značenje. Smiljana Narančić Kovač (2015) smatra da djeca uvijek uspijevaju pronaći smisao u ponuđenom tekstu i ilu-stracijama, a Nikolajeva i Scott (2006) uče nas da tekst i ilustracije uvijek ostavljaju slobodan prostor za čitatelja/gledatelja da ga ispune svojim znanjem i iskustvom, što nas dovodi do beskrajno mnogo tumačenja odnosa teksta i ilustracija, odnosno beskrajno mnogo tumačenja jedne slikovnice.

HOW CHILDREN “READ” PICTURE BOOKS

The picture book combines verbal and visual art. It is a three-dimensional book and art-object. The reading process of the picture book is different from the process of reading novels or poetry. “Reading” picture book does not flow strictly linearly; it is an interactive process, which means that the reader be-comes a participant in the creation of meaning. That is why the picture book can and should be read several times in order to awaken its meaning in an entirely individual way fully. Smiljana Narančić Kovač (2015) believes that children always succeed in finding the meaning in the offered text and illu-strations, and Nikolajeva and Scott (2006) teach us that text and illustrations always leave room for the reader/viewer to fulfil his knowledge and experi-ence, leading us to endlessly many interpretations of text and illustration, or infinitely many interpretations of a picture book.

GORAN KARDAŠ

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

PRVENSTVO AFIRMATIVNOG I PODSVJESNOG NAD KOGNITIVNIM (I SVJESNIM) U BUDDHINU NAUKU

U izlaganju ću podastrijeti neke tekstualne dokaze kojima se, prema Buddhi, tzv. racionalni i svjesni aspekt iskustva zapravo modelira prema neposrednim afektivnim doživljajima zbilje akumuliranim u podsvjesnom. Svi naši svjetonazori, filozofije, religije, ideologije itd. nisu ništa drugo nego naknadne i »proliferirajuće« (*prapanca*) racionalizacije tih primarnih doživljaja. Stoga u njima nema i ne može biti ničega »objektivnog« i obvezujućeg.

PRIMACY OF THE AFFECTIVE AND SUBCONSCIOUS OVER THE COGNITIVE (AND CONSCIOUS) IN BUDDHA'S TEACHING

In the presentation, I will provide textual evidence that, according to Buddha, rational and conscious aspects of our experience are modelled on our immediate affective sensation of the world that is being accumulated in the subconscious. All of our worldviews, philosophies, religions, ideologies etc., are nothing but the subsequent and "proliferated" (*prapanca*) rationalisations of these immediate sensations. Hence, there is nothing "objective" and binding in them.

MARKO KARDUM

Hrvatski studiji, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

University Department of Croatian Studies, University of Zagreb, Croatia

UMJETNOST I MENTALNO ZDRAVLJE

Ukoliko je riječ o ontologiji i definiciji umjetničkog djela, utoliko je umjetnost moguće odrediti kao otvoreni koncept koji se odupire definiranju. Međutim, otvorenost koncepta umjetnosti može se promatrati i u kontekstu otvorenosti spram mogućeg okruženja, sudionika i rezultata u procesu stvaranja i kritičkog vrednovanja umjetničkih djela, kao i poučavanja o umjetnosti općenito. Upravo je ta karakteristika umjetnosti specifično vezana uz mogućnost da se njome utječe na mentalno zdravlje individua, ali i cijeloga društva, bez obzira radi li se o poremećajima u ponašanju, problemima s izražavanjem emocija ili smanjenim kognitivnim sposobnostima. Umjetnost se, s obzirom na raznolikost stavova, vrijednosti i institucija uključenih u njezinu proizvodnju, pokazuje kao jedan od ključnih koncepata u održavanju mentalnoga zdravlja i uključenju u društvo onih pojedinaca kod kojih je ono već narušeno.

ART AND MENTAL HEALTH

Ontology and definition of artwork include art as an open concept that refrains from being defined. However, the openness of the concept of art can also be seen in the context of openness to the possible environments, participants and results in the process of creation and critical evaluation of works of art as well as the art education in general. It is precisely this feature of art that is specifically related to the ability to influence the mental health of individuals, but also the society as a whole, whether regarding behavioural disorders, emotional expression problems, or reduced cognitive abilities. Given the diversity of attitudes, values and institutions involved in its production, art is one of the key concepts in maintaining mental health and social inclusion of those individuals whose mental health has already been compromised.

IVICA KELAM

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska /

Faculty of Education, J. J. Strossmayer University of Osijek, Croatia

3P – PSIHA, FILANTROPIJA I FILANTROKAPITALIZAM

Ako prihvatimo definiciju filantropije ili čovjekoljublja kao dobru volju da se pomogne svome bližnjem, tada nužno proizlazi zaključak da filantropija i filantropsko djelovanje pozitivno djeluje na psihu čovjeka. Filantrokapitalizam kao »filantropija 21. stoljeća« ima za cilj, kako je to rekao osnivač Facebooka Mark Zuckerberg prigodom osnivanja svoje filantropske zaklade, »izliječiti sve bolesti za života naše djece«. Nadalje, zaklada Billa i Melinde Gates ističe da je »svaki život jednako vrijedan«. Kada tome dodamo kampanju Bona (*PRODUCT*^{RED}) u kojoj kupovinom brandiranih proizvoda »pomažete« u borbi protiv AIDS-a, vidljiva je namjera filantrokapitalista: ispraviti nejednakosti te izliječiti bolesti pomoću »etičkog« kupovanja brandiranih majica ili boca votke. U izlaganju ćemo pokazati kako današnja filantrokapitalistička filantropija kroz vrlo vještu manipulaciju uspijeva u ispunjavanju dvostruke svrhe: očuvanja postojećeg nepravednog ekonomskog sustava uz istovremeno blagotvorno djelovanje na psihu čovjeka (kao u slučaju kampanje (*PRODUCT*^{RED}) u kojoj je etički čin pomaganja osobi u potrebi direktno povezan s konzumerističkim impulsom besmislene kupovine.

3P – PSYCHE, PHILANTHROPY, AND PHILANTHROCAPITALISM

If philanthropy is defined as a willingness to help your neighbour, then it necessarily leads to the conclusion that philanthropy and philanthropic activity has a positive effect on human psyche. Philanthrocapitalism as “philanthropy 21st Century” aims, in the words of Facebook founder Mark Zuckerberg, when he founded his philanthropic foundation to “cure all illnesses during our children’s lives”. Furthermore, Bill and Melinda Gates Foundation pointed out as their motto that “every life is equally valuable”. When we add to the aforementioned Bono campaign (*PRODUCT*^{RED}), where the goal is to buy branded products to “help” in the fight against AIDS, it becomes evident that the intention of philanthrocapitalists is to correct inequalities, and cure illnesses through “ethi-

cal” spending on branded T-shirts or a bottle of vodka. In this paper we show how philanthrocapitalistic philanthropy fulfils its dual purpose using very skilful manipulation: to preserve the current unjust economic system, at the same time benefiting the human psyche, as it can be seen in the *(PRODUCT)^{RED}* campaign where the ethical act of helping a person in need is directly associated with the consumerist impulse of meaningless shopping.

MARIJANA KLETEČKI RADOVIĆ, MARTINA ŠUŠNJARA

*Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Social Work Study Centre, Faculty of Law, University of Zagreb, Croatia*

PRISTUPI U OBRAZOVANJU SOCIJALNIH RADNIKA ZA RAD U PODRUČJU MENTALNOG ZDRAVLJA

Obrazovanje studenata socijalnog rada za rad u području mentalnog zdravlja i za odnos pomaganja osobama sa psihosocijalnim teškoćama temelji se na suvremenim paradigmatским konceptima kao što su: suradni odnos, perspektiva moći, etika sudjelovanja, osnaživanje, otpornost, oporavak, individualizirani pristup, koncept dostojanstvenog rizika. Profesija socijalnog rada usmjerena je na unapređivanje dobrobiti čovjeka i pomaganje u zadovoljavanju ljudskih potreba, s posebnom pažnjom usmjerenom na osnaživanje ranjivih ili stigmatiziranih ljudi, zbog čega ima vrlo važno mjesto u području brige i zaštite mentalnog zdravlja. Socijalni rad usmjeren je na unapređenje i razvijanje modela rada u oporavku, rehabilitaciji i socijalnom uključivanju osoba s problemima mentalnog zdravlja, a na načelima promicanja socijalne promjene sa i u korist svojih korisnika koji su imali iskustvo isključivanja ili stigmatizacije. Obrazovanje budućih socijalnih radnika je vrijednosno, konceptualno i metodski usmjereno na promicanje ljudskih prava i dostojanstva osoba sa psihosocijalnim teškoćama.

APPROACHES IN THE EDUCATION OF SOCIAL WORKERS IN THE FIELD OF MENTAL HEALTH

The education of social workers in the field of mental health work, and in the field of helping the people with psychosocial difficulties, is based on the contemporary paradigmatic concepts such as: co-relationship, power perspective, participation ethics, empowerment, resilience, recovery, individualised approach, dignity risk concept. The social work profession is focused on improving human well-being and helping with human needs, with particular attention on empowering vulnerable or stigmatised people, the reason why it is a significant part in the area of concern and protection of mental health. Social work focuses on the improvement and development of a model of work in the recovery, rehabilitation and social inclusion of persons with mental health problems, and it is based on the principles of promoting social change for the benefit of users who experienced the exclusion or stigmatisation. The education of future social workers is valuable, conceptually and methodically aimed at promoting the human rights and dignity of persons with psychosocial disabilities.

ŠTEFANIJA KOŽIĆ

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

PSIHOANALITIČKA TERAPIJA I ŽUDNJA

Prema Lacanu, žudnja je centralna točka svake psihoanalize. Cilj analize žudnje subjekta u terapiji nije ni izlječenje ni način ponovnog uspostavljanja trenutne nefunkcionalne žudnje, nego naizgled jednostavna spoznaja da topos žudnje nije puka objektivizacija ili zaposjedanje žudenog objekta. Žudnja je uvijek žudnja za žudnjom, odnosno ona se uvijek reproducira iz same sebe. Zbog toga što je znanje o sebi, odnosno ignoriranje istog ljudski nagon, cilj je psihoterapije žudnju usmjeriti na vlastito nesvjesno koje se ne može spoznati. Težnja za spoznajom nesvjesnog potiče subjekt na autorefleksiju. Psihoterapija ne dovodi do eliminacije patološke žudnje, ona je metoda koja navodi subjekt do osviještenja i pokušaja samokontrole.

PSYCHOANALYTIC THERAPY AND DESIRE

According to Lacan, desire is the central point of every psychoanalysis. The aim of the analysis of the desire of a subject in therapy is neither healing nor a way of re-establishing a current non-functional desire, but a seemingly simple cognition that the topos of the desire is not a mere objectification or possession of the desired object. Desire is always a desire for desirement, and it always reproduces itself. Because self-knowledge, or ignorance of the same human urge, psychotherapy aims to redirect the desire to the self-consciousness that cannot be cognised. The desire to cognise the unconscious is motivating the subject for the auto-reflection. Psychotherapy does not lead to the elimination of the pathological desire. Instead, it is the method that is directing the subject to awareness and an attempt to self-control.

KRISTINA LEKIĆ BARUNČIĆ

*Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Rijeka, Croatia /
Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska*

AUTISM AND EPISTEMIC INJUSTICE

Neurotypicals, being individuals with typical neurological states and developmental pathway, share a privileged position of neuronormative standards. They see individuals with autism spectrum as an aberration from neuronormativity, unable to contribute to the pool of epistemic resources and shared meanings. In this presentation, I will examine if individuals diagnosed with autism present trustworthy informants, and I will conclude by defending the importance of the neurodiversity movement as a well-needed framework for discussion on the autistics' identity, their sense of self and equality alongside any other form of diversity. The notion of neurodiversity is thus challenging in the framework of the question about should autistic people be "treated" and "normalised" or it is necessary to show a different path for the neurotypical society: we need to embrace the diversity by valuing the contribution of autistic people.

AUTIZAM I EPISTEMIČKA NEPRAVDA

Neurotipske osobe, kao pojedinci s tipičnim neurološkim stanjima i razvojnim putevima, dijele privilegirani položaj neuronormativnih standarda. Oni promatraju osobe s autističkim spektrom kao odstupanje od neuronormativnosti koje ne može pridonijeti bazenu epistemičkih resursa i zajedničkih značenja. U izlaganju ću ispitati predstavljaju li pojedinci s dijagnozom autizma pouzdane obavjestitelje, a zaključit ću obranom važnosti pokreta neurodiverziteta kao iznimno potrebnog okvira za raspravu o identitetu autista, njihovom osjećaju vlastitosti i jednakosti uz bilo koji drugi oblik raznolikosti. Stoga je pojam neurodiverziteta izazovan u okviru pitanja bi li se autistični ljudi trebali »retirati« i »normalizirati« ili je potrebno pokazati drugačiji put neurotipskom društvu: moramo prigrliti raznolikost vrednovanjem doprinosa autističnih ljudi.

VJERA LOPINA

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

KAKO IZBJEĆI (AUTO)STIGMATIZACIJU ZBOG PSIHIČKIH PROBLEMA?

Autorica će u radu pokušati objasniti kako se i zašto (općenito i specifično u Hrvatskoj) pojavljuje stigmatizacija osoba sa psihičkim poteškoćama te zašto nerijetko dolazi i do autostigmatizacije. Nadalje, pokušat će na temelju vlastitih i tuđih iskustava iznaći i predložiti načine na koje bi se stigmatizaciju i autostigmatizaciju moglo izbjeći ili barem smanjiti.

HOW TO AVOID (SELF-)STIGMATISATION BECAUSE OF MENTAL PROBLEMS

In this paper the author will try to clarify how and why stigmatisation of persons with mental problems appears (generally and specifically in Croatia), as well as why it often comes to self-stigmatisation. Further, she will try, based on her own and others' experiences, to find out and suggest ways to avoid (or at least reduce) stigma and self-stigma.

MATEJ MALČIĆ PIRIN

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

SILENT HILL: KRIVNJA, PSIHOLOŠKI HOROR I KATARZA

Tema izlaganja je ispitivanje motiva krivnje, moralnosti, psihičke patnje i iskupljenja na primjeru serijala računalnih igara *Silent Hill*, s posebnom pozornošću posvećenom igri *Silent Hill 2*. Narativ navedene igre usmjeren je na ispitivanje i prenošenje iskustva konfrontacije s vlastitim psihičkim problemima, čime u podtekstu razvija psihoterapijsku dimenziju. Njezin tragični rasplet, s jedne strane, ukazuje na moguće mehanizme potrebne za razrješavanje osobnih problema, a s druge strane, ukazuje na katarzičnu prirodu umjetnosti i njezinu sposobnost buđenja empatije u igrača, čime se otvara mogućnost neizravnog destigmatizacijskog utjecaja.

SILENT HILL: GUILT, PSYCHOLOGICAL HORROR AND CATHARSIS

The theme of the presentation is the analysis of motifs of guilt, morality, psychological pain and redemption based on the *Silent Hill* series of video games, particularly focusing on game *Silent Hill 2*. The Narrative of the game focuses on the analysis and transfer of experience of confrontation with personal psychological problems, allowing development of psychotherapeutic dimension in its subtext. Its tragic resolution, on the one hand, points at the possible mechanisms necessary for resolving personal problems while, on the other hand, shows the cathartic nature of art and its ability to produce empathy in players, opening the possibility of indirect destigmatizing effect.

LJILJANA MARINAC

*Psihoterapija »Marinac«, Zagreb, Hrvatska /
Psychotherapy "Marinac", Zagreb, Croatia*

LIKOVNA UMJETNOST I PSIHOTERAPIJA U SLUŽBI DESTIGMATIZACIJE OSOBA S MENTALNIM IZAZOVIMA

Likovna umjetnost i psihoterapija bave se unutarnjim svijetom čovjeka. Gledajući likovno djelo koje predstavlja svijet umjetnika prepoznamo i nešto svoje. Čak i tada, mi smo u kontaktu. Što kontakt znači u destigmatizaciji osoba sa psihičkim izazovima?

VISUAL ARTS AND PSYCHOTHERAPY IN THE SERVICE OF DESTIGMATISING PERSONS WITH MENTAL CHALLENGES

Artistic art and psychotherapy deal with the inner world of human beings. Looking at the artwork that represents the world of artists, we also recognise something of ours. And then, we are in contact. What does contact mean in destigmatizing people with psychic challenges?

LUKA MARŠIĆ

*Klinički bolnički centar »Sestre milosrdnice«, Zagreb, Hrvatska /
Clinical Hospital Centre "Sisters of Mercy", Zagreb, Croatia*

ANTROPOLOGIJA IGRE

Cilj je izlaganja obrazložiti poziciju *homo ludensa* u suvremenom društvu. Djetinjstvo i djelomično adolescencija visoko je napunjeni rezervoar sreće koji se prazni odrastanjem. Čini se kako ta dječja dob u našem razvoju prema sretnim, a iskustvo kaže više nesretnim bićima, igra krucijalnu ulogu u stvaranju osobne sreće. Ljudska priroda nam daje usko specifične mogućnosti da kao jedina bića na ovom svijetu možemo biti svjesni svoje sreće, međutim, istovremeno njome možemo drugome nanositi strašnu nesreću. Moderni čovjek, marketinško obrađeni, ukida svoj apsolutni duh koji mu je vjekovima služio kao trezor u kojem je čuvao svoje mogućnosti uma za bolje, a možda i pravednije sutra. Bombardiranjem nebitnim podacima i perifernim potrebama čovjek je doveden na razinu kratkoročnog pamćenja koje ne može dovesti same predodžbe do nivoa subjektivnog konteksta kao preduvjeta za dublju i pojamovnu spoznaju što stvara konstantne i univerzalne principe, stavljajući ih u trezore duha kao neprocjenjivo bogatstvo prema budućnosti te dajući ljudskoj samosvijesti ulogu sidra što ga održava na površini za moguće isplavljenje prema potpunoj istini. Igrač kao subjekt, kao i u svakoj ovisnosti, pretvara se u puki objekt, odnosno u ispostavu »gutača reklama«. Pasivizirajući se, otklonio je mogućnost izbora, a time i konkurentnosti za ozbiljni život.

THE ANTHROPOLOGY OF GAME

The aim of this paper is to explain the position of *homo ludens* in modern society. Childhood and partially adolescence is a high-filled happiness reservoir that gets emptier by growing up. It seems that childhood age in our development towards being happy, though our experience says more unfortunate beings, plays a crucial role in creating personal happiness. Human nature grants us very specific possibility of being aware of our happiness as the only such being in this world, however, at the same time we can use it to cause terrible misfortune to others. The modern human being, market-adapted, abolishes her absolute spirit which for centuries served her as a treasury in which she kept her minds for a better, and perhaps more just, tomorrow. By being bombed with irrelevant data and peripheral needs, the human being is brought to the level of short-term memory that cannot lead conceptions to the level of the subjective

context as a prerequisite for deeper and conceptual knowing creating constant and universal principles, putting them into treasuries of spirit as an inexplicable wealth to the future, and providing the human self-consciousness with the role of an anchor that keeps it on the surface for a possible sail to the full truth. The player as a subject, as well as in every addiction, turns into a mere object, that is, into a “advertisement devourer”. By passivating, it has eliminated the possibility of choice, and thus of competitiveness for a serious life.

NINA MATUSINA

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

DRUŠTVENI KARAKTER I PATOLOGIJA NORMALNOSTI KAO KRITIČKI KONSTRUKTI

Danas svjedočimo kako su pitanja mentalnog zdravlja pretežito vezana uz dijagnostičke i klasifikacijske kriterije unutar kojih osoba koja traži pomoć ostaje tek objekt analize sveden isključivo na unutarnji svijet psihe, prateće emocionalne i kognitivne procese, s izuzećem šireg konteksta u kojem živi. S obzirom na to da kao esencijalnu karakteristiku ljudskih bića želim istaknuti relacionalnost te pozicionirati ljude kao subjekte unutar šireg konteksta, u ovom ću se izlaganju posvetiti doprinosu teoretičara Ericha Fromma i sljedećem pitanju: postoje li objektivni društveni uvjeti koji generiraju različite patologije, kako na kolektivnoj tako i na osobnoj razini? Samo korištenje termina patologija (u kontekstu društvenog), pretpostavlja određene normativne kriterije, pri čemu smatram da Frommovo vjerovanje u postojanje istih trebamo shvatiti kao korisnu perspektivu s obzirom na sve rašireniju medikalizaciju i kriminalizaciju individualnih ponašanja, ali i kao vrijedan odgovor na dominantu anti-esencijalističku socijalnu paradigmu.

SOCIAL CHARACTER AND THE PATHOLOGY OF NORMALITY AS CRITICAL CONSTRUCT

Today we witness how the issues of mental health are mostly related to diagnostic and classificatory criteria within which a person who seeks for help remains merely an object of the analysis reduced to the inner world of the psyche. Since I would like to highlight the relationality as an essential characteristic of human beings, and to position people as subjects within a broader context I will dedicate this presentation to the contribution by a theorist Erich Fromm and the following question: Are there objective social conditions that generate diverse pathologies on both the collective and personal level? The mere use of the term pathology (in the social context) assumes certain normative criteria, which makes me believe that Fromm's belief in their existence has to be understood as a useful perspective, given the widespread medicalisation and criminalisation of individual behaviours, but also as a valid response to a dominant anti-essentialist social paradigm.

ALEN OREŠKOVIĆ, MARINA VITKOVIĆ

*Psijhijatrijska bolnica »Sveti Ivan«, Hrvatska /
St. John's Psychiatric Hospital, Croatia*

**TIMSKI PRISTUP LIJEČENJU POREMEĆAJA
PREHRANE: DVOSMJERNI PROCES OSTVARIVANJA
ZDRAVLJA KROZ EDUKACIJU I TIMSKI RAD**

Poremećaj prehrane kao psihički poremećaj s visokom smrtnošću, teškim tjelesnim posljedicama i mnogobrojnim predrasudama pogađa ne samo pacijenta nego i cijelu pacijentovu obitelj, čime dolazimo do kritične mase pogođene spomenutom bolešću. Neki autori svrstavaju poremećaje prehrane u hormonalne i/ili metaboličke poremećaje, dok je problem zapravo puno dublji i opsežniji i potreban je pristup iz što više različitih specifičnih znanja, odnosno potreban je timski rad. Kroz izlaganje će se prikazati važnost tima u radu s osobama koje pate od poremećaja u prehrani te kako takav način rada može pomoći oboljeloj osobi, s posebnim fokusom na program u dnevnoj bolnici »Sveti Ivan« u Zagrebu.

**TEAMWORK APPROACH TO TREATING EATING
DISORDER: THE TWO-WAY PROCESS OF MENDING
HEALTH THROUGH EDUCATION AND COOPERATION**

As a psychic disorder with high mortality, heavy body consequences and numerous prejudices, eating disorder strikes not only the patient but also her entire family, which leads us to the critical mass. Some authors categorise eating disorders into hormonal and/or metabolic disorders, but the problem is much deeper and broader, and it requires an approach aiming from various specific knowledge, that is, it requires teamwork. In this presentation, we will show the importance of teamwork in working with persons suffering from eating disorder and how such a way of working can help the person. We will especially focus on the daily program in the St. John's Psychiatric Hospital.

VALENTINA PANDURIĆ

*Valpovo, Hrvatska /
Valpovo, Croatia*

**MLADI I DEPRESIVNI:
ANKSIOZNOST, STRES I SUICID**

U ovom ću izlaganju sa sociološkog stanovišta pokušati razložiti razloge bitnosti provedbe istraživanja ovog tipa na djeci i mladima te postaviti teorijski okvir za nadolazeće istraživanje koje će biti replikacija istraživanja »Pozitivan razvoj adolescenata grada Zagreba – analiza stanja« provedenog na uzorku od 4800 zagrebačkih srednjoškolaca iz 25 različitih škola.

**YOUNG AND DEPRESSED:
ANXIETY, STRESS AND SUICIDE**

In this presentation I will present the results of the research “Positive Development of the Adolescents of the City of Zagreb – Analysis of Situation”, which was applied on the sample of 4800 pupils from the 25 various Zagreb high schools. From the sociological point, I will attempt to resolve the reasons for the importance of the execution of this type of research on children and youth. Also, I will set the theoretical frame for the future studies.

MATJAŽ POTRČ

*Faculty of Arts, University of Ljubljana, Slovenia /
Filozofski fakultet, Sveučilište u Ljubljani, Slovenija*

REFERENTIAL ZERO POINT MEREOLOGY

The reference seems to be an objective mind and language independent feature, and yet it turns out that its essence inhabits its zero-point perspective. It can be explained by the usage of the mereological essentialism based phenomenon, conceived as a contingent whole with substance as its only proper part.

REFERENCIJALNA MEREOLOGIJA NULTE TOČKE

Čini se da je referenca značajka neovisna od objektivnog uma i jezika, ali ipak ispada da njezina suština nastanjuje nultu točku perspektive. Može se objasniti upotrebom fenomena zasnovanog na mereološkom esencijalizmu, zamišljenog kao kontingentna cjelina sa supstancijom kao svojim jedinim dostojnim dijelom.

ANDREJ PREGLEJ

*Centar za rehabilitaciju Varaždin, Hrvatska /
Rehabilitation Centre Varaždin, Croatia*

SAMOSTIGMA OSOBA SA PSIHIČKIM POREMEĆAJIMA

Erving Goffman je stigmą definirao kao atribut koji diskreditira i reducira osobu koja ga nosi, s cijele i uobičajene osobe na zaraženu i zanemarenu. Učinak stigme je vidljiv prilikom susreta onog koji diskreditira s onim koji je diskreditiran. Razlikujemo javnu stigmą i samostigmą. Javna stigma je način na koji javnost stigmatizira osobe sa psihičkim poremećajima i sastavljena je od tri djela: stereotipa, predrasude i diskriminacije. Do samostigme se dolazi zbog internalizacije javne stigme koja tada ima negativan učinak na osobu. Negativni učinci, kao što su sniženo samopoštovanje i samoučinkovitost, povlačenje iz društva i negativne emocije usmjerene prema sebi, smanjuju učinkovitost liječenja i kvalitetu života oboljele osobe.

SELF-STIGMA OF PERSONS WITH PSYCHIC DISORDERS

Goffman defined the stigma as an attribute that discredits and reduces the person who carries it, from the whole and the common, to the infected and neglected. The effect of the stigma is visible when, in a concrete situation, the one who discredits meets the one who is being discredited. We differentiate between public stigma and self-stigma. Public stigma is the way through which public stigmatises people with mental disorders. It is composed of three parts: stereotypes, prejudices and discrimination. Self-stigma appears because of the internalisation of the public stigma which, in that case, has a negative effect on the person. Negative effects, such as reduced self-esteem and self-efficacy, withdrawal from society, and negative self-directed emotion, reduce the effectiveness of the treatment and the quality of life of the affected person.

DARKO PRIBEG

*Zagreb, Hrvatska /
Zagreb, Croatia*

TRI PRINCIPA: DIREKTNO NEINTELEKTUALNO RAZUMIJEVANJE PRIRODE LJUDSKOG ISKUSTVA TE NJEGOV GOLEMI POTENCIJAL ZA MENTALNO ZDRAVLJE

U ovom ću izlaganju u kratkim crtama predstaviti razumijevanje »Tri principa« kao uvid u temeljnu istinu o prirodi ljudskog iskustva. S jedne strane, ta je istina toliko suštinska da, u slučaju kada se dogodi, ima potencijal osloboditi osobu od bilo koje psihičke muke. S druge strane, toliko je jednostavna da ju racionalni um kod velike većine ljudi previđa skoro cijeli život. Teško ju je opisati jer, da bi se istinski shvatila, pojedinac ju mora vidjeti neposredno te doživjeti unutarnji obrat. Iz tog razloga, tijekom izlaganja »isključite razum« i slušajte srcem, samo budite, bez potrebe da nešto shvatite, dobijete ili zapamtite. Samo osjećajte. I uživajte.

THREE PRINCIPLES: DIRECT NON-INTELLECTUAL UNDERSTANDING OF THE NATURE OF HUMAN EXPERIENCE AND ITS ENORMOUS POTENTIAL FOR MENTAL HEALTH

In this presentation, I will shortly present the understanding of the “Three Principles” as an insight into the basic truth of the nature of the human experience. On the one hand, the truth is in such a way fundamental, that when it happens, it has the potential to free a person from any mental suffering. On the other hand, it is so simple that the rational mind of the most of people omits it for the majority of their life. It is difficult to describe it because, for its true understanding, it is necessary that each person sees the truth by herself directly, and feel the inner turn. This is why it is important to “turn off” the mind during the presentation and to listen by heart. Simply be, without the necessity of understanding, receiving or remembering something. Just feel. And enjoy.

IGOR SALOPEK

*Opća bolnica Karlovac, Hrvatska /
General Hospital Karlovac, Croatia*

VAŽNOST ANTISTIGMA EDUKACIJE U OKVIRU STUDIJA MEDICINE

Medicinsko osoblje nerijetko stigmatizira više od opće populacije što, kao svojevrsni paradoks, može rezultirati komplikacijama sub-optimalne medicinske skrbi, posebno u okviru ne-psihijatrijskih struka. Iskustva sugeriraju intenzivnije i sustavne antistigma intervencije u okviru edukacije medicinskih profesionalaca. To se osobito odnosi na studente medicine koji će po završetku studija biti nositelji zdravstvene zaštite, a čiji studijski kurikuli ne prepoznaju kontinuirane i učinkovite mjere za redukciju stigme. Jednako tako, učenjem prema modelu, u riziku su usvajanja neprihvatljivih ponašanja nedovoljne senzibilnosti za problematiku psihičkih smetnji kao i moguće neprepoznavanje istih u okviru drugih tjelesnih bolesti. U okviru izlaganja bit će prezentirani rezultati kvalitativnog istraživanja među studentima medicine 2. godine studija, a vezano uz njihova stigmatizirajuća promišljanja, kao i učinak kratkotrajne antistigma intervencije tijekom realizacije nastave *Medicinske etike*. Upućuju na važnost stalnih destigmatizacijskih aktivnosti s ciljem razvoja humanijeg i profesionalnijeg okružja u zdravstvenim ustanovama. Pritom, kontakt s osobama koje imaju psihičke smetnje predstavlja najučinkovitiju intervenciju jer ljudi su uvijek više od svoje dijagnoze, šifre ili klasifikacije!

THE IMPORTANCE OF ANTI-STIGMA EDUCATION IN THE FRAMEWORK OF MEDICAL STUDIES

Medical staff often stigmatise more than the general population, which, as a kind of a paradox, can result in the complications of suboptimal medical care, especially within the non-psychiatric professions. Experiences suggest a more intensive and systematic antistigmatic intervention within the education of medical professionals. This is especially true for medical students who will be health care providers at the end of their studies, and whose study curricula do not recognise continuous and effective measures to reduce stigma. Equally, by learning by model, there is a risk of adopting the unacceptable behaviour of insufficient sensibility for the issue of mental disturbances, as well as the possible lack of recognition within the framework of other body illnesses. In

the frame of the presentation, the results of qualitative research applied among the students of the 2nd year study of the medical studies will be presented, regarding their stigmatizing reflections as well as the effect of the short-term antistigmatic intervention during the realization of the teaching of Medical Ethics. Results also point to the importance of permanent destigmatisation activities with the aim of the development of a more humane and professional environment in healthcare institutions. At the same time, contact with people with mental disorders is the most effective intervention because people are always more than their diagnosis, code or classification!

JELENA SEFEROVIĆ

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Ljubljani, Slovenija /
Faculty of Arts, University of Ljubljana, Slovenia*

**POVIJEST OSNIVANJA I DJELATNOSTI
»PRIHVATILIŠTA ODRASLIH NARODNOG
ODBORA GRADA ZAGREBA«**

Izlaganje donosi povijesni pregled djelatnosti Prihvatilišta odraslih Narodnog odbora grada Zagreba od godine osnivanja, 1953. do 1978., kada s radom počinje njegova druga podružnica u Mirkovcu. Fokus je usmjeren na razmatranje politika zbrinjavanja pripadnika ranjivih skupina u ustanove socijalne skrbi s području grada Zagreba, pri čemu se misli i na osobe s psihičkim smetnjama. Pored toga, izlaganje nastoji rasvijetliti početke (dugo)trajnog zbrinjavanja potonje populacije u domove za psihički bolesne odrasle osobe, danas domove za odrasle. U vezi s tim, tematizira se njihova društvena stigmatizacija te tendencije smještanja u prostorno segregirane objekte. Iz ishoda istraživanja bilo je razvidno da su ondašnje strategije socijalne zaštite i zaštite mentalnog zdravlja, unatoč tada zagovaranj ideji o jednakopravnosti među društvenim kategorijama, zapravo bile orijentirane na protekciju većinskog dijela zajednice od osoba s psihičkim smetnjama.

**THE HISTORY OF FOUNDATION AND ACTIVITIES
OF THE “ADULT SHELTER OF NATIONAL
COMMITTEE OF THE CITY OF ZAGREB”**

The presentation brings a historical review of the activities of the “Adult Shelter of NC of the City of Zagreb” since its foundation, from 1953 to 1978, when its second branch office started in Mirkovec. The focus is on consideration of the policy of taking care of members of vulnerable groups in social welfare institutions in the city of Zagreb. This also means people with mental disorders. Also, the presentation seeks to illuminate the beginnings of the long-term care of the latter population in the homes for mentally ill adults, today’s homes for adults. In connection with this, their social stigmatisation and tendency of placement into spatially segregated objects are discussed. From the outcome of the research, it was clear that the current strategies of social protection and mental health protection, despite the then-advocated idea of equality between social categories, were actually oriented towards the protection of the majority of the community from persons with mental disorders.

GORAN SUNAJKO

*Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, Hrvatska /
Miroslav Krleža Institute of Lexicography, Croatia*

LUDILO KAO PRETPOSTAVKA UMJETNIČKOG DJELA

Cilj je izlaganja afirmacija ludila u umjetničkom stvaralaštvu temeljena na Foucaultovoj analizi same biti umjetnosti koja nastaje kroz ludilo. Smisao ludila oživljava se upravo kroz umjetnička djela jer je u njima ludilo dopušteno s obzirom na to da se radi o umjetnosti, a ne stvarnome svijetu. Ubrzo je, međutim, slika svijeta postala sam svijet, čime ludilo probija u svakodnevni život kao nešto stvarno prisutno. Autor će iznijeti nekoliko primjera (Carpaccio, Grunewald, Dürer, Goya y Lucientes, Courbet, van Gogh, Munch) na kojima možemo uvidjeti kako umjetnost kroz ludilo i psihološka stanja melankolije, depresije, anksioznosti i dr. prati stvarni svijet koji se suočava s ludilom kao nečim normalnim. Umjetnost posredstvom ludila omogućuje originalnu sliku svijeta koja ne može biti njegov mimezis jer je umjetnik-ludač nesposoban za oponašanje svijeta, on ga stvara izvan očekivanih normi i kanona, bježeći u autentični originalitet.

MADNESS AS PRESUMPTION FOR ARTWORK

The aim of the presentation is the affirmation of madness in artistic creation based on Foucault's analysis of the essence of art that grows through the madness. The meaning of madness is revived precisely through the artwork because madness is allowed since it is art and not the real world. Soon, however, the image of the world became the world itself, by which madness penetrates everyday life as something genuinely present. The author will present several examples (Carpaccio, Grunewald, Dürer, Goya y Lucientes, Courbet, van Gogh, Munch) where one can see how art, through madness and the psychological states of melancholy, depression, anxiety and so on, follows the real world which confronts the madness as being something normal. Through madness, art provides an original image of the world that cannot be its mimesis because artist-madman is incapable of emulating the world but creates it outside the expected norms and canons, fleeing into the authentic originality.

MATIJA MATO ŠKERBIĆ

Hrvatski studiji, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

University Department of Croatian Studies, University of Zagreb, Croatia

RESILIENCE – VRLINA PSIHE U SPORTU

Autor iznosi tezu kako je vrlina *resilience* ključ psihe sportaša u kompetitivnom *milléu* sporta. Autor *resilience* razumije kao otpornost, neslomljivost, izdržljivost i sposobnost nadilaženja i vraćanja nakon svih vrsta nedaća poput zdravstvenih problema i nesretnih okolnosti i(li) situacija. Štoviše, autor smatra da je ona jednako važna na svim razinama sporta – od amaterskog, preko profesionalnog do tzv. znanstvenog sporta. U argumentiranju svoje teze autor će se osloniti na za temu relevantne filozofsko-sportske radove Johna S. Russella, Jeffreya Frya i Emily Ryall, kao i egzemplare iz povijesti hrvatskog sporta.

RESILIENCE – THE VIRTUE OF PSYCHE IN SPORT

The author argues that the virtue of *resilience* is the key to athletes' psyche in the competitive *milléu* of the sport. The Author understands *resilience* as resistance, unbreakability, endurance, and ability to overcome and return after all kinds of disadvantages such as the health problems and unhappy circumstances and(or) situations. Moreover, the author thinks it is equally important at all levels of sports – from amateur sport, professional sport to the so-called scientific sport. In arguing his thesis, the author will rely on John S. Russell, Jeffrey Fry and Emily Ryall's relevant philosophical and sporting works as well as exegetes from the history of Croatian sports.

DANIJELA ŠTIMAC GRBIĆ

*Medicinski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
School of Medicine, University of Zagreb, Croatia*

ŠTO STUDENTI MEDICINE UČE O MENTALNOM ZDRAVLJU?

Medicina spada u humanističke znanosti, a studij medicine obrazuje buduće liječnike kojima je posao i poziv pomaganje ljudima u potrebi. U dugotrajnom se procesu školovanja studenti medicine u nedovoljnoj mjeri osposobljavaju za prepoznavanje zdravstvenih potreba pojedinca te za cjelovit pristup rješavanju zdravstvenog problema koji bi obuhvatio sve komponente zdravlja definirane od strane SZO, kao »potpuno tjelesno, psihičko i socijalno blagostanje, a ne samo odsustvo bolesti«. Komunikacijske vještine i razvoj empatije kroz studij medicine u velikoj su mjeri zanemarene te je i usvajanje znanja o zaštiti mentalnog zdravlja ograničeno. O timskom radu, multidisciplinarnoj suradnji i intersektorskom pristupu u rješavanju zdravstvenih problema gotovo se uopće ne govori. Znanja iz socijalne psihijatrije ostaju manjkava, a zaštita mentalnog zdravlja premalo zastupljena u kurikulumima Medicinskog fakulteta.

WHAT ARE THE STUDENTS OF MEDICINE TAUGHT REGARDING MENTAL HEALTH?

Medicine belongs to the humanities, and medical studies educate future doctors whose job is to help people in need. In a long-lasting process of education, the students of medicine are insufficiently trained to recognise the health needs of individual and for a holistic approach to addressing a health problem that would cover all health components, defined by the WHO as “full bodily, psychological and social well-being, not just absence of disease”. Communication skills and empathy development through medical studies are largely neglected, and the acquisition of knowledge about mental health protection is limited. Problems of teamwork, multidisciplinary co-operation, and intersectoral approach to addressing health problems are almost untouched. Social psychiatry knowledge remains deficient and mental health protection is scarcely represented in the Curricula of the School of Medicine.

SLAĐANA ŠTRKALJ IVEZIĆ

*Klinika za psihijatriju »Vrapče«, Hrvatska /
University Psychiatric Hospital Vrapče, Croatia*

INICIJATIVA ZA REFORMU SLUŽBI ZA MENTALNO ZDRAVLJE PREMA PRINCIPIMA OPORAVKA I LJUDSKIH PRAVA

Cilj inicijative Svjetske zdravstvene organizacije (*WHO Quality Rights*) jest poboljšanje kvalitete skrbi za mentalno zdravlje u službama bolničkog i izvanbolničkog liječenja, kao i u službama za stambeno zbrinjavanje osoba s problemima mentalnog zdravlja. Inicijativom se radi na tome da se potakne uključenost svih sudionika koji sudjeluju u zaštiti mentalnog zdravlja da utječu na potrebne promjene koje će dovesti do boljih rezultata liječenja i ravnopravnosti u pristupu svim resursima zajednice koje doprinose ravnopravnoj participaciji osoba s poteškoćama mentalnog zdravlja u zajednici. Opisuje se model oporavka i iznose preporuke za promjenu službi za mentalno zdravlje prema modelu oporavka i ljudskih prava.

INITIATIVE FOR THE REFORM OF MENTAL HEALTH SERVICES, ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF RECOVERY AND HUMAN RIGHTS

The World Health Organization (*WHO Quality Rights*) initiative aims to improve the quality of mental health care in hospital and outpatient care services as well as residential care services for people with mental health problems. The aims are to encourage the involvement of all stakeholders involved in mental health to influence the necessary changes that will lead to better treatment outcomes and equal access to all community resources that contribute to the equal participation of people with mental health problems in the community. I will describe a model of recovery and provide recommendations for changing mental health services according to the model of recovery and human rights.

JULIJA VEJIĆ

*Osnovna škola Petra Zrinskog u Zagrebu, Hrvatska /
Elementary School "Petar Zrinski" in Zagreb, Croatia*

RAZLIČITI U RAZREDU: ULOGA UČITELJA

Svaki razredni odjel zasebna je cjelina sastavljena od određenoga broja individualaca koji u sebi nose svoje individualnosti na sebi svojstven način. Svaki učenik ima pravo biti upravo takav kakav jest i svi drugi (učenici, učitelji i stručni suradnici) trebali bi poštivati njegovo pravo na različitost. Osvijestiti različitosti kod djece koja imaju posebne potrebe, bilo u učenju ili ponašanju, vrlo je osjetljiv postupak i predstavlja veliki izazov ne samo za tu djecu nego i za njihove roditelje, drugu djecu u razredu, a posebno za učitelje koji trebaju biti spona između svih nabrojanih čimbenika. Cilj je ovog izlaganja prikazati ulogu učitelja u razvoju procesa socijalizacije učenika, razvijanja empatije jednih za druge, prihvaćanja različitosti kao »normalnog« a ne »stigmatiziranog« djeteta, kroz osobna i dugogodišnja iskustva u radu s djecom s posebnim oblicima obrazovanja.

DIFFERENT IN A CLASSROOM: THE ROLE OF TEACHER

Each class in a school is a separate group, consisting of many individuals that each carry their individualities in a specific way. Each student has a right to be exactly who they are, and everyone else, be it other students, teachers or other associates should respect their right to be different. To acknowledge the differences with the children that have special needs, in learning or behavioural, is a sensitive task, as well as a big challenge not only to the children themselves, but also to their parents, other children in a class, and especially to the teachers who should connect all those aspects in a group. The goal is to, from a long personal experience of work with special needs children, show the role of a teacher in the process of socialisation of students, development of the student empathy, and accepting the differences as normal, instead of stigmatising the children.

MAJA VEJIĆ

*Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia /
Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska*

ART AS A SYMPTOM; ART AS A THERAPY

Art is a very complex aspect of human culture. Some consider it one of the main leaps of the development in the human brain that made us different from the other mammals. As such, it is also deeply psychological. An analysis of an art piece is in a way creating a psychological profile of an artist, setting up a “diagnosis”. One art piece, or a shift in a technique, themes and general feel of more art pieces, can also be seen as a symptom of a change in the mental health, with the professional artist, as well as with the amateurs (from children to the elderly). With the right approach, art can then be used as a means to communicate the potential issue with a person, and even as a form of therapy. This work aims to analyse the connection between mental health further, the need to create art, and using art as a means to heal.

UMJETNOST KAO SIMPTOM; UMJETNOST KAO TERAPIJA

Umjetnost je vrlo kompleksan aspekt ljudske kulture. Neki smatraju da je upravo umjetnost jedan od značajnijih skokova u razvoju ljudskog mozga, koji nas je učinio različitima od drugih sisavaca. Također, umjetnost je izrazito psihološka. Analiza umjetničkog djela na neki je način i stvaranje psihološkog profila umjetnika, svojevrsna »dijagnoza«. Jedno djelo, ili promjena u tehnici, temama i generalnom dojmu više djela, može upućivati na promjenu u mentalnom stanju, kako kod profesionalnih umjetnika, tako i kod amatera (od djece pa sve do starijih ljudi). Uz pravi pristup, umjetnost može biti korištena kao način komuniciranja potencijalnog problema kod osobe, pa onda i kao oblik terapije. Cilj je ovog izlaganja detaljnije proučiti poveznicu između mentalnog zdravlja, potrebe za stvaranjem umjetnosti i korištenja umjetnosti u svrhu liječenja.

TONE VRHOVNIK STRAKA

*Ljubljana, Slovenija /
Ljubljana, Slovenia*

UMJETNOST POŠTOVANJA KAO PROTUOTROV PROTIV STIGME

Temelj stigmatizacije ljudi s mentalnim poremećajem nalazi se u tome da ih se ne smatra jednakim drugima. U filozofiji se najviše razmatra pitanje njihove (i)racionalnosti, dok se vrlo malo mentalnih poremećaja (uglavnom psihoza u kojoj ipak možemo naći mnogo toga racionalnog) udaljava od racionalnoga interpretiranja sebe i okoline. Već samo priznanje subjektiviteta osobi s mentalnim poremećajem djeluje kao lijek, a priznanje autonomije i jednakopravnosti stvara ju jednostavnim su-čovjekom.

THE ART OF RESPECT AS AN ANTIDOTE AGAINST STIGMA

The groundwork for stigmatising people with mental disorders is that they are not considered equal to others. Philosophy mostly considers the question of their (i)rationality, while a rather small number of mental disorders (mostly psychosis in which we can find rationality nonetheless) departs from the rational interpretation of person's surroundings. Recognising a mentally disordered person as a subject is healing in itself, recognising her autonomy and equality goes even further: it makes her a fellow human being.

MARIJA VUČIĆ PEITL

*Klinički bolnički centar, Medicinski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska /
Clinical Hospital Centre, School of Medicine, University of Rijeka, Croatia*

STIGMATIZACIJA DUŠEVNIH BOLESNIKA OD STRANE SREDNJOŠKOLACA

Cilj je istraživanja bio ispitati stavove srednjoškolaca prema shizofreniji, depresiji i posttraumatskom stresnom poremećaju te koliko na formiranje njihovih stavova utječe formalno obrazovanje, spol, religijska pripadnost, obrazovanje i bračni status roditelja. U istraživanju je sudjelovalo 156 učenika završnih razreda iz tri srednje škole na području Primorsko-goranske županije: 57 učenika za zanimanje medicinske sestre/medicinskog tehničara opće njege Medicinske škole u Rijeci, 41 učenik Salezijanske klasične gimnazije u Rijeci i 58 učenika Pomorske škole u Bakru. Korišten je upitnik koji se sastoji od demografskog upitnika i upitnika ljestvice stavova prema duševnim bolesnicima. Rezultati istraživanja izložit će se tijekom izlaganja.

THE STIGMATISATION OF MENTALLY ILL BY HIGH SCHOOL STUDENTS

This study aimed to examine the attitudes of high school students toward schizophrenia, depression and posttraumatic stress disorder and explore how formal education, gender and religious affiliation affected those attitudes together with the education and marital status of their parents. A total of 156 fourth-grade students from the Medical High School in the Primorje-Gorski Kotar County participated in the study: 57 medical nursing students from the Medical High School in Rijeka, 41 students from the Salesian Classical High School in Rijeka and 58 students from the Maritime High School in Bakar. A demographic questionnaire and a questionnaire on attitudes toward patients with mental illnesses were used. The research results will be elaborated during the presentation.

IVANA ZAGORAC

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

BIOETIČKI SENZIBILITET

Jedna od bitnih odrednica šireg razumijevanja bioetike je prepoznavanje i uvažavanje bioetičkog senzibiliteta. Teza ovoga izlaganja je da taj koncept nije produkt isključivo suvremenih istraživanja u području bioetike. Senzibilitet, u svojim raznim formama i pod različitim nazivima, u punome je smislu tema filozofije i to je bio tijekom cijele njene povijesti. Istraživanja senzibiliteta tako su se usmjeravala na pitanja o tome kako dijelovi tijela međusobno komuniciraju, kako se osjet prevodi u osjećaj, kako se osjećaji prenose te u kakvom odnosu oni stoje s tijelom. Kasniji radovi promoviraju senzibilitet kao mostovni koncept za uspostavljanje veza između ljudskoga tijela i psiholoških, umnih i moralnih sposobnosti čovjeka. Posebnu pažnju privlači karakterizacija senzibiliteta kao ljudske sposobnosti za razumijevanje prirode i uspostavljanje harmonije između čovjeka i prirode. U izlaganju se kritički razmatraju argumenti za takve tvrdnje. Zaključuje se da su suvremena istraživanja u bioetici omogućila rehabilitaciju koncepta senzibiliteta, u formi 'bioetičkog senzibiliteta'.

BIOETHICAL SENSIBILITY

One of the key determinants of the broader understanding of bioethics is the recognition and acknowledgement of bioethical sensibility. The thesis of this paper is that this concept is not the product of only contemporary research in the field of bioethics. Sensibility, in its various forms and under different names, is the subject of philosophy, as it has been throughout its history. Research of sensibility was directed to questions about how body parts interact with one another, how the senses translate into feelings, how feelings are transmitted, and in what relationship they stand with the body. Later works promote sensibility as a bridge-concept that enables bonds between the human body and the psychological, mental and moral aspects of a human being. Particular attention is drawn to the characterisation of sensibility as a human ability to understand nature and to establish harmony between man and nature. The arguments for such claims are critically discussed in the paper. The conclusion is that the modern research in bioethics has enabled rehabilitation of the concept of sensibility, in the form of 'bioethical sensibility'.

OKRUGLI STOL

ROUND TABLE

MENTALNO ZDRAVLJE I ULOGA KREATIVNIH TERAPIJA: KREATIVNOST KAO PUT OPORAVKA

Sudjeluju: Ana Katušić (*Hrvatski institut za istraživanje mozga, Medicinski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska*), Hrvoje Handl (*Psijhijatrijska bolnica »Sveti Ivan«, Zagreb, Hrvatska*), Ksenija Kapelj (*Udruga Ludruga, Zagreb, Hrvatska*), Niko Radas (*Klinika za psihijatriju »Vrapče«, Zagreb, Hrvatska*), Tončica Šiškov (*NLP centar, Zagreb, Hrvatska*)

Uloga koju kreativne terapije mogu igrati u poboljšanju ishoda mentalnog zdravlja je dvostruka. Kao terapijska strategija mogu pomoći u rješavanju problema mentalnog zdravlja i dovesti do reintegracije u širu zajednicu. Postoji niz načina na koje kreativne terapije mogu dati doprinos promicanju pozitivnog mentalnog zdravlja. Mogu pružiti oblik samoizražavanja, koristiti se za poboljšanje okruženja skrbi, promijeniti način na koji društvo vidi mentalnu poteškoću, a korisnicima također mogu pružiti i glas.

MENTAL HEALTH AND THE ROLE OF CREATIVE ARTS THERAPIES: CREATIVITY AS A PATH TO RECOVERY

Participants: Ana Katušić (*Croatian Institute for Brain Research, School of Medicine, University of Zagreb, Croatia*), Hrvoje Handl (*St. John's Psychiatry Hospital, Zagreb, Croatia*), Ksenija Kapelj (*Ludruga Association, Zagreb, Croatia*), Niko Radas (*University Psychiatric Hospital Vrapče, Zagreb, Croatia*), Tončica Šiškov (*NLP Centre, Zagreb, Croatia*)

The role that creative arts therapies (CAT) can play in improving mental health outcomes is twofold. As a therapeutic care strategy, they can help in breaking down mental health problems and lead to reintegration into the wider community. There is a range of ways how CAT can contribute to promoting positive mental health. It can provide a form of self-expression, it can be used to improve care environments, it can change the way society views mental illness, and can also provide service users with a voice.

**INTERAKTIVNA
EKSPERIMENTALNA RADIONICA**

**INTERACTIVE
EXPERIMENTAL WORKSHOP**

PSIHOSOFIJSKA POETOTERAPIJA

Sudjeluju: Enes Kišević (*Društvo hrvatskih pisaca, Hrvatska*), Hrvoje Jurić (*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska*), Sead Alić (*Sveučilište Sjever, Hrvatska*), Erika Reicher (*Udruga Ludruga, Hrvatska*), Robert Janeš (*Udruga Ludruga, Hrvatska*)

U ovoj radionici eksperimentalnog karaktera naglasak je na utjecaju pjesničke slike i misli na psihičko zdravlje bivstvujućih. Radionicu će vlastitim stihovima predvoditi poznati i priznati hrvatski pjesnici u suradnji s članovima udruge koje se bave socijalizacijom osoba s psihičkim problemima i promijenjenim stanjima svijesti, a naglasak nije isključivo na teorijskom segmentu konstelacije psihe, mudrosti (*sofije*) i terapije već i na praktičnoj implikaciji poezije spram psihe osoba, obilježenoj otvaranjem potencije stvaranja vlastitosti i poboljšanja psihičke ravnoteže kroz čitanje, pisanje i »disanje« poezije. Posjetitelji su slobodni pridonijeti vlastitim stihovima kako bi se upotunila svrha i kompozicija radionice te dosegla osnovna intencija radionice – psihička harmonija, odnosno *sudisajnost* (Kišević) prisutnih posredstvom poetskog izričaja.

PSYCHOSOPHICAL POETOTHERAPY

Participants: Enes Kišević (*The Croatian writers, Croatia Society*), Hrvoje Jurić (*Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*), Sead Alić (*University North, Croatia*), Erika Reicher (*Ludruga Association, Croatia*), Robert Janeš (*Ludruga Association, Croatia*)

In this experimental workshop, the emphasis is on the influence of poetic images and thoughts on the mental health of beings. The workshops will be conducted by the famous and acclaimed Croatian poets, in cooperation with the members of associations which are working on the socialisation of persons with mental problems and changed states of consciousness. The emphasis is not solely on the theoretical segment of the constellation of psyche, wisdom (*sofia*) and therapy but on the practical implication of poetry regarding the person's psyche, characterised by the potency of creating selfhood and improving the psychological balance through reading, writing and "breathing" the poetry. Visitors are free to contribute with their verses to complete the workshop purpose and composition, and also to reach the primary intention of the workshop – the psychic harmony, i.e. the *cobreathing* (Kišević) of the workshop's participants through the poetic expression.

RADIONICE

WORKSHOPS

IRENA BAKIĆ

*Sveučilište Sigmund Freud, Austrija /
Sigmund Freud University, Austria*

AUTENTIČNA EMOCIJA: ISTRAŽIVANJE

Radionica je zamišljena kao empirijski nastavak izlaganja »Biofilični model psihoterapije i autentična osobnost: suodnos«; kao mogućnost da apstraktni sadržaji postanu konkretni kroz iskustvo. Koristeći grupnu dinamiku za osvještavanje biofiličnog potencijala i različite (psiho)terapijske tehnike, pogodujuće grupnom radu, istraživat ćemo emociju autentičnoga ispod naslaga svega onoga što autentično nije.

AUTHENTICAL EMOTION: THE RESEARCH

The workshop is conceived as an empirical continuation of the presentation “Biophilic model of psychotherapy and authentic personality: Correlation”; as an opportunity for abstract content to become concrete through experience. Using group dynamics to bring into conscious the biophilic potential and various (psycho)therapeutic techniques, suitable for group work, we will explore the emotion of authenticity under layers everything that authentic is not.

IVANA JEŽIĆ

*Zagreb, Hrvatska /
Zagreb, Croatia*

**NEVERBALNA KOMUNIKACIJA I LIKOVNA TERAPIJA
U SUSTAVU ODGOJA I OBRAZOVANJA, PRIMJENJIVA
I U DRUGIM PODRUČJIMA RADA S DJECOM S TEŠKOĆAMA
I S RAZLIČITIM POREMEĆAJIMA**

Djeca s teškoćama u razvoju (s emocionalnim, psihičkim kao i s intelektualnim teškoćama i poremećajima) najčešće nemaju mogućnosti verbalne komunikacije. Likovni rad po pravilima likovne struke uz edukacijsko-rehabilitacijske postupke i primjenu likovne terapije može omogućiti rad na emocijama, stavovima i identitetu, socijalnoj interakciji, usvajanju sadržaja odgoja i obrazovanja – na kreativan i stvaralački način. Kombinacija metoda i postupaka doprinosi nadvladavanju teškoća te razvoju osobitosti i potencijala djece. Likovni rad treba šire primjenjivati u svrhu sprječavanja razvoja psihičkih poremećaja i unaprjeđenja duševnoga zdravlja djece. Za to treba dodatnom edukacijom osposobiti učitelje, odgojitelje, stručne suradnike i druge osobe u odgoju i obrazovanju i drugdje.

**NONVERBAL COMMUNICATION AND ART THERAPY
IN THE EDUCATIONAL SYSTEM, APPLICABLE IN OTHER
WORKING AREAS WITH CHILDREN WITH DIFFICULTIES
AND VARIOUS DISORDERS**

Children with developing disabilities, with emotional, psychological as well as with intellectual disabilities and disorders most often lack the possibility of verbal communication. Artistic work by the rules of visual art, with educational rehabilitation procedures and the use of art therapy, can enable work on emotions, attitudes and identity, social interaction, the adoption of the content of education and education – in a creative way. The combination of methods and procedures contributes to overcoming the difficulties and developing the peculiarity and the potential of children. Artwork should be applied more widely to prevent the development of mental disorders and the improvement of the mental health of children. This requires additional education to train teachers, educators, associates and other people in education and elsewhere.

KREŠIMIR KATUŠIĆ

*Akademija likovnih umjetnosti, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Academy of Fine Arts, University of Zagreb, Croatia*

OTVARANJE SVIJETA SVIJETU

U radionici će se nastojati slikom i riječju predočiti put osvještavanja individue kroz samo-propitkivanje na temelju simboličkog likovnog jezika. Inicijacije bića kroz etape života, ono što su stare kulture baštinite i upražnjavale, moguće je i dalje svjesno provoditi na samom sebi. Uz znanje o cjelovitosti i povezanosti svega života u univerzumu te njegovih cikličnih ritmova, budnim zapažanjem kao posljedicom interakcije sa svijetom, ali i vlastitim bićem, individua neminovno uviđa zakonitosti u takovim međuzavisnim vezama. Ljudsko biće koje vlastitom voljom istražuje sebe i svijet te svjesno ulazi u životne situacije živi autentičnim intuitivnim životom, preuzima odgovornost te djeluje u skladu sa svojom sviješću. Psiha kao poveznica duha i tijela tako biva u aktivnom položaju i ispravnom odnosu spram onoga što se neprestano odvija u univerzumu, neprestane transformacije pokretom. Takova psiha je prozirna i otvorena potencijalom samo-obnavljanja. Harmonizacijom vlastitih energija naše biće biva zdravo i protočno.

THE OPENING OF WORLD TO THE WORLD

In the workshop, the image and the word will be used to illustrate the path of the individual's reflection through self-questioning based on symbolic visual language. Beings initiation through the stages of life, what the old cultures inherited and pampered, it is still possible to consciously carry out on their own. Along with the knowledge of the integrity and connection of all life in the universe and its cyclical rhythms, through the vigilant observation of the universe as a consequence of interaction with the world and with one's being, the individual recognises the legitimacy of such interrelationships. A human being who explores himself and the world through his own will, and consciously enters into life situations, lives with an authentic intuitive life, assumes responsibility, and acts in accordance with his consciousness. Psyche as a link between spirit and body is in an active position and a true relationship to what is continually occurring in the universe, a constant movement transformation. Such a psyche is airy and open with self-rejuvenation potential. By harmonising of our energies, our being is healthy and flowing.

ANNEMIEKE KNUWER

*A. Knuwer supervision and coaching, Netherlands /
A. Knuwer nadzor i trening, Nizozemska*

THE POWER OF DIFFERENCES

In this workshop, you're going to be introduced to "diversity cards", and we are going to learn through experience. The idea is that everyone has a wide range and unique set of visible and invisible identities. Depending on the context, different facets of humanity take the foreground. The idea is to think of different roles and functions you fulfil, positions you take, or qualities you possess. The presence of wide diversity can strengthen or weaken people or groups, can give energy and take energy away, can inspire one to use certain qualities, or diminish them. These cards will help guide individuals and/or groups, teams *et cetera* to realise how broad diversity influences and is influenced by every situation, and how shifts happen within relationships and positions (of power) between people amongst themselves, and between institutions.

MOĆ RAZLIKA

U ovoj radionici posjetitelji će biti upoznati s »kartama raznolikosti«, a učiti ćemo kroz iskustvo. Ideja je da svatko ima širok raspon i jedinstven skup vidljivih i nevidljivih identiteta. Ovisno o kontekstu, različiti aspekti čovječanstva preuzimaju ulogu. Ideja je da razmislite o različitim ulogama i funkcijama koje ispunjavate, položajima koje zastupate ili kvalitetama koje posjedujete. Prisutnost široke raznolikosti može ojačati ili oslabiti ljude ili skupine, može dati energiju i uzeti energiju, može potaknuti na korištenje određene kvalitete ili ih smanjiti. Ove će karte pomoći u vođenju pojedinaca i/ili skupina, timova itd., da bi shvatili da široka raznolikost utječe i biva utjecana svakom situacijom i kako se u odnosima i pozicijama (moći) događaju promijene između ljudi i među samima sobom, a također i između institucija.

TARA BEATA RACZ

Zagreb, Hrvatska /

Zagreb, Croatia

STVARAJMO ZAJEDNO

Tehnike art terapije temelje se na činjenici da je slika u bližem kontaktu s nesvjesnim te da čovjekove misli i osjećaji koji dolaze iz nesvjesnog puno prije nalaze svoj izraz u slikama, nego riječima. Kako čovjek likovno izražava svoja unutaranja stanja, misli, osjećaje i iskustva, tako kroz verbalizaciju tih sadržaja može osvijestiti svoje unutarnje konflikte i potisnute aspekte psihe. U ovoj radionici polaznici će kroz aktivnost grupnog slikanja učiti o prednostima i nedostacima zajedničkog stvaranja. Tijekom te aktivnosti učiti će se komuniciranju vlastitih kreativnih ideja, pregovaranju, stvaranju kompromisa i prepoznavanju vlastitih želja, ali i granica. Naglasak će biti na učenju suradnje i osvještavanju kako svatko od nas kao pojedinac doprinosi stvaranju veće cjeline koja je više od zbroja svojih dijelova.

LET'S CREATE TOGETHER

The techniques of art therapy are based on the fact that the image is in closer contact with the unconscious, and that human being's thoughts and feelings coming from the unconscious much more earlier find their expression in images than words. As the human being artistically expresses her inner states, thoughts, feelings, and experiences, through the verbalisation of these contents she can awaken inner conflicts and the suppressed aspects of her psyche. In this workshop, participants will learn about the advantages and disadvantages of joint creation through the activity of group painting. During this activity, we will learn to communicate our creative ideas, to negotiate, to create compromise and to recognise our desires and boundaries. The emphasis will be on learning co-operation and awareness about how each of us as an individual contributes to the creation of a larger whole that is more than the sum of its parts.

GLORIJA LIZDE

*Split, Hrvatska /
Split, Croatia*

FOTOGRAFSKI PRISTUP OBITELJSKOJ TRAUMI

Fotografiju, poput terapijskog sredstva, koristim kako bih s odmakom ponovno proživjela i prihvatila snažna iskustva i sjećanja, utjelovila ih i transformirala, te na taj način iznova upoznala sebe.

Radionica će se održati u sklopu izložbe fotografija »F20.5«. Fotografskom serijom prikazujem suočavanje s vlastitim djetinjstvom, za vrijeme kojeg je moj otac bolovao od rezidualne shizofrenije. Rekonstruirajući vlastitu prošlost i reinterpreтираjući očeve vizualne halucinacije, insceniram situacije u koje postavljam svoje sestre i sebe, kako bih osvijestila i prikazala utjecaj koji je bolest imala na cijelu obitelj.

PHOTOGRAPHIC APPROACH TO FAMILY TRAUMA

I use photography as a therapeutic instrument, to relive and accept, from a distance, powerful experiences and memories, portray and transform them and, in this way, to get to know myself anew.

The workshop will be held as a part of the photography exhibition F20.5. Photography series F20.5 depicts the confrontation of my childhood, during which my father suffered from residual schizophrenia. Through the reconstruction of my past and reinterpretation of father's visual hallucinations, I am staging situations in which I place myself and my twin sisters to acknowledge and show the influence the illness had on the entire family.

PREDSTAVA

PLAY

ANORMALNO U UMJETNOSTI

Autori: Damir Bartol Indoš, Tanja Vrvilo (*Hrvatska zajednica samostalnih umjetnika, Hrvatska*)

Kritičko-klinička megafonija, jedan od oblika našeg psihofizičkog kazališta koje se bavi transcendentnim simptomima duševne patnje, povezuje književno-kritičku studiju Vladimira Čerine o Janku Poliću Kamovu (1913.) s arhivskim pismima i zapisima o skućenim prilikama rane liječničke književnosti iz prve zemaljske ludnice u Šibeniku, Čerinina posljednjeg, deseto-godišnjeg azila (1922.–1932.). Instrumentarij za odvajanje glasa od tijela čini megafoniju izvedbenog vademekuma za simptom »čerinizma« u umjetnosti, a oblicima enuncijacije, iskazivanjem iskaza i različitih instanci skrivanja iskazivača (nadzorom glasa) rekonponiramo simptomatološku kartografiju u fono-pometnju. Megafonski *noise* razvija kritičko-kliničku misao o književnicima simptomatolozima i kliničarima civilizacije, pronalazi one koji nedostaju i stvara za njih delirij za novi način postojanja: abnormalnost u umjetnosti kao голу pobunu.

ANORMAL IN ART

Authors: Damir Bartol Indoš, Tanja Vrvilo (*Croatian Community of Independent Artists, Croatia*)

Critical-clinical megaphonia, one of the forms of our psycho-physical theatre that deals with the transcendental symptoms of suffering of the soul, connects V. Čerina's literary-critical study on J. P. Kamov (1913) with archival letters and documentation on the confined circumstances of the early medical literature from the first state mental hospital in Šibenik, Čerina's last asylum (1922–1932). Instrumentarium for separation of the voice from the body creates the megaphonia of vademecum-performance for the symptom of "cerinism" in art, while the acts and forms of enunciation (as the voice surveillance) decompose the symptomatological cartography into the phono-chaos. Megaphonic noise develops critical-clinical thought on writers as symptomatologists and clinicians of civilization, it finds those who are missing and creates delirium for a new way of existing: anormality in the art as a bare revolt.

IZLOŽBE

EXHIBITIONS

»ZOOM NA PSIHU«

Autori: Studenti Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

»Zoom na psihu« projekt je koji provodi skupina studenata s Odsjeka za psihologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu u suradnji s fotografima, studentima Akademije dramskih umjetnosti i stručnjacima iz područja psihologije. Cilj projekta bio je ukazati na postojeću stigmatizaciju osoba s psihičkim poremećajima i mentalnim izazovima u našem društvu te putem fotografija započeti proces destigmatizacije.

U program izložbe uključen je razgovor s autorima o projektu i radu s fotografijom.

“ZOOM ON PSYCHE”

Authors: Students of the Department of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb

“Zoom on psyche” is the project led by a group of students of the Department of Psychology of the Faculty of Humanities and Social Sciences at the University of Zagreb, in cooperation with photographers, students of the Academy of Dramatic Art, and experts from the field of psychology. The purpose of the project was to point out the existing stigmatisation of persons with psychic disorders in our society and use photography to begin the process of destigmatisation.

The photographic exhibition includes talking to the authors about the project and about working with photography.

F20.5

Autorica: Glorija Lizde (*Split, Hrvatska*)

Fotografskom serijom F20.5 prikazujem suočavanje s vlastitim djetinjstvom, za vrijeme kojeg je moj otac bolovao od rezidualne shizofrenije. Rekonstruirajući vlastitu prošlost i reinterpreterajući očeve vizualne halucinacije, insceniram situacije u koje postavljam svoje sestre i sebe, kako bih osvijestila i prikazala utjecaj koji je bolest imala na cijelu obitelj.

U sklopu izložbe održat će se radionica FOTOGRAFSKI PRISTUP OBITELJSKOJ TRAUMI. Fotografiju, poput terapijskog sredstva, koristim kako bih s odmakom ponovno proživjela i prihvatila snažna iskustva i sjećanja, utjeleovila ih i transformirala, te na taj način iznova upoznala sebe.

F20.5

Author: Glorija Lizde (*Split, Croatia*)

Photography series F20.5 depicts the confrontation of my childhood, during which my father suffered from residual schizophrenia. Through the reconstruction of my past and reinterpretation of father's visual hallucinations, I am staging situations in which I place myself and my twin sisters to acknowledge and show the influence the illness had on the entire family.

Workshop PHOTOGRAPHIC APPROACH TO FAMILY TRAUMA will be a part of the exhibition. I use photography as a therapeutic instrument, to relive and accept, from a distance, powerful experiences and memories, portray and transform them and, in this way, to get to know myself anew.

SKULPTURSKA INSTALACIJA »PAD NARCISA«

Author: Krešimir Katušić (*Akademija likovnih umjetnosti, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska*)

Jedan dio umjetnikova skulptorskog rada uvelike se odnosi na istraživanje odnosa forme i ideje, a pri tome i vlastitog psihičkog stanja. Kako forma i ideja utječu na autorove misli, osjećaje, energiju i obrnuto, želio je istražiti teksturu forme skulpture kao vibraciju psihe te je oblike psihičke stvarnosti iskazao u skulpturi »Pad Narcisa«. Nakon završene dvogodišnje edukacije za psihodramskog terapeuta, a paralelno studiranje na Akademiji likovnih umjetnosti, želio je simbolički objediniti bit i iskustvo protagonista, katarze i ekstaze. Dotično je osmislio kroz pet faza transformacije izraženih kroz pet psihofizičkih stanja. Od početka udubljanja u problem sebe, raspadanja, zrcaljenja, suočenja, prepuštanja i gubljenja ljuske. Skulpture prikazuju nagog mladića što simbolizira neskrivenost (*aletheia*), a tretman forme sukladan je transformaciji od realnog do ekspresivno simboličkog.

SCULPTURE INSTALLATION "THE FALL OF NARCISSUS"

Author: Krešimir Katušić (*Academy of Fine Arts, University of Zagreb, Croatia*)

One part of the artist's sculpture work is in great measure related to the relationship between form and idea, and at the same time – his mental state. As the form and idea affect the author's thoughts, feelings, energy, and vice versa, he wanted to explore the texture of the sculpture form as the vibration of the psyche, and he expressed this forms of psychic reality in the sculpture called "Fall of the Narcissus". After completing the two-year training for a psychodrama therapist while studying on the Academy of Fine Arts, he wanted to symbolically consolidate the essence and experience of protagonists, catharsis and ecstasy. He conceived it through the five stages of transformation expressed through five psycho-physical states. From the beginning of deepening to the problem of himself, disintegration, mirroring, facing, leaving and losing the shell. The sculptures depict a naked young man symbolising unconcealment (*aletheia*), and the treatment of the form is in the line of transformation from the real to the expressive symbolic.

ADRESAR

ADDRESS BOOK

Ivo Alebić

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: alebic.ivo@gmail.com

Sead Alić

Sveučilište Sjever
Odjel za komunikologiju, medije i
novinarstvo
Trg dr. Žarka Dolinara 1
HR–48000 Koprivnica
Croatia
e-mail: sead.alic@unin.hr

Mišel Androić

Ahmadija muslimanski džamat
Vlaška 95
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: 133741@gmail.com

Irena Bakić

Sigmund Freud University
Freudplatz 1, Messestrasse 1
AT–1020 Vienna
Austria
e-mail: bakic.irena@gmail.com

Damir Bartol Indoš

Hrvatska zajednica samostalnih
umjetnika
Ilica 42/2
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: dbindos@yahoo.com

Vanja Borš

Suhopoljski put 7/1
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: vanja.bors@gmail.com

Dora Bukovac

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: dorabora8@gmail.com

Ivana Buljan

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: ibuljan2@ffzg.hr

Bruno Ćurko

Sveučilište u Splitu
Filozofski fakultet
Poljička cesta 35
HR–21000 Split
Croatia
e-mail: mala.filozofija@gmail.com

Eva Dolar Bahovec

Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta
Aškerčeva cesta 2
SI–1000 Ljubljana
Slovenia
e-mail: ebahovec@yahoo.com

Julija Erhardt

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Rooseveltov trg 6
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: jerhardt@biol.pmf.hr

Aleksandar Fatić

Univerzitet u Beogradu
Institut za teoriju i društvenu teoriju
Kraljice Natalije 45
RS–11000 Beograd
Serbia
e-mail: fatic@instifdt.bg.ac.rs

Marko Ferber

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: marko.ferber@gmail.com

Petar Gabrić

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: pgabric@ffzg.hr

Josip Golomejić

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Rooseveltov trg 6
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: josip.golomejic95@gmail.com

Behzad Hadžić

Centar za mentalno zdravlje »Ključ«
Šehićka 1
BA–79280 Ključ
Bosnia and Herzegovina
e-mail: behzad_hadzic@yahoo.com

Elma Hadžić

Centar za mentalno zdravlje »Ključ«
Šehićka 1
BA–79280 Ključ
Bosnia and Herzegovina
e-mail: hadzic_elma@yahoo.com

Hrvoje Handl

Psijijatrijska bolnica »Sveti Ivan«
Jankomir 11
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: hrana.mailbox@pbsvi.hr

Adi Hasanbašić

Green Doors z.u.
Pujmanové 1219/8
CZ–14200 Prag 4
Czech Republic
e-mail: adihasanbasic@hotmail.com

Damir Hršak

Sveučilište u Zagrebu
Metalurški fakultet
Aleja narodnih heroja 3
HR–44000 Sisak
Croatia
e-mail: hrsakd@simet.hr

Mersiha Ismajloska

University of Information Science and
Technology »St. Paul the Apostle«
Patrizanska bb
MKD–6000 Ohrid
Macedonia
e-mail: mersiha.ismajloska@uist.edu.mk

Theodor Itten

Psychotherapeutische Praxis Theodor
Itten
Magniberg 10
CH-9000 St. Gallen
Switzerland
e-mail: info@ittentheodor.ch

Ivana Ivančić Medved

Srednjoškolski đački dom Osijek
Čvrstnička 29
HR-31000 Osijek,
e-mail: anavicicnavi@yahoo.com/

Luka Janeš

Sveučilište u Zagrebu
Sveučilišni centar za integrativnu
bioetiku
Ivana Lučića 1a
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: ljanes@unizg.hr

Robert Janeš

Udruga »Ludruga«
Dom kulture Prečko 2
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: udruga@ludruga.hr

Ivana Ježić

Ulica kneza Mislava 14
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: ivana.cza@gmail.com

Hrvoje Jurić

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: hjuric@yahoo.com

Kristina Kalić

Sveučilište u Zagrebu
Učiteljski fakultet
Savska cesta 77
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: kristina.kalic4.5.94@gmail.com

Ksenija Kapelj

Udruga »Ludruga«
Dom kulture Prečko 2
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: udruga@ludruga.hr

Goran Kardaš

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: gkardas@ffzg.hr

Marko Kardum

Sveučilište u Zagrebu
Hrvatski studiji
Znanstveno-učilišni kampus Borongaj
Borongajska cesta 83d
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: M8kardum@gmail.com

Ana Katušić

Hrvatski institut za istraživanje mozga
Sveučilište u Zagrebu
Medicinski fakultet
Šalata 3
HR-10 000 Zagreb
Croatia
e-mail: akatu@hiim.hr

Krešimir Katušić

Sveučilište u Zagrebu
Akademija likovnih umjetnosti
Ilica 85
HR–10000 Zagreb
e-mail: kresimirkatusicspona@gmail.com

Ivica Kelam

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u
Osijeku
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
Centar za integrativnu bioetiku
Ulica cara Hadrijana 10
HR–31000 Osijek
Croatia
e-mail: kelamivica@gmail.com

Enes Kišević

Hrvatsko društvo pisaca
Basaričekova 24
HR–10000 Zagreb
Croatia

Marijana Kletečki Radović

Sveučilište u Zagrebu
Pravni fakultet
Studijski centar socijalnog rada
Vladimira Nazora 51
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: marijana.kletecki.radovic@pravo.hr

Annemieke Knuwer

A. Knuwer supervisie en coaching
Lameroen 45
1141 Monnickendam
Netherlands
e-mail: anneknuwer@planet.nl

Hugo Koetsier

GGZ Noord-Holland-Noord
Postbus 18
NL–1850 Heiloo
Netherlands
e-mail: hn.koetsier@planet.nl

Štefanija Kožić

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: stefanija.kozic1@gmail.com

Kristina Lekić Barunčić

Sveučilište u Rijeci
Filozofski fakultet
Sveučilišna avenija 4
HR–51000 Rijeka
Croatia
e-mail: kristina.lekic23@gmail.com

Glorija Lizde

Grge Novaka 79,
HR–21000 Split,
Croatia
e-mail: gloriya.lizde@gmail.com

Rokus Loopik

The Living Museum
Rijksstraatweg 113
NL–2121AD Bennebroek
Netherlands
e-mail: rokus@icloud.com

Vjera Lopina

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: vlopina@ffzg.hr

Daniel Mackler

535 East 14th Street, #5E
USA–10009 New York
U.S.A.
e-mail: dmackler58@gmail.com

Matej Malčić Pirin

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: mafwek@hotmail.com

Ljiljana Marinac

Psihoterapija »Marinac«
Ulica grada Vukovara 16/4
HR–10000 Zagreb
e-mail: ljiljana.marinac@zg.t-com.hr

Luka Maršić

Klinički bolnički centar »Sestre
milosrdnice«
Vinogradska cesta 29
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: lukamarsic@net.hr

Stanislav Matačić

Hrvatsko psihoanalitičko društvo
Dugi dol 5
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: stanislav.matacic@yahoo.com

Nina Matusina

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: nina240989@hotmail.com

Alen Orešković

Psihijatrijska bolnica »Sveti Ivan«
Jankomir 11
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: hrana.mailbox@pbsvi.hr

Valentina Pandurić

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Josipa bana Jelačića 28
HR–31550 Valpovo
Croatia
e-mail: tinaninabp@gmail.com

Matjaž Potrč

Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta
Aškerčeva 2
SI–1000 Ljubljana
Slovenia
e-mail: matjazpotr@gmail.com

Andrej Preglej

Centar za rehabilitaciju Varaždin
Zinke Kunc 47
HR–42000 Varaždin
Croatia
e-mail: andrejpreglej00@gmail.com

Darko Pribeg

Humboldtova 16
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: dpribeg@gmail.com

Tara Beata Racz

Sveučilište u Zagrebu
Akademija likovnih umjetnosti
Ilica 85
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: tara.beata.racz@gmail.com

Niko Radas

Klinika za psihijatriju »Vrapče«
Bolnička cesta 32
HR–10000 Zagreb
Croatia
niko.radas@gmail.com

Erika Reicher

Udruga »Ludruga«
Dom kulture Prečko 2
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: udruga@ludruga.hr

Suzana Ribarić

Srednja škola za medicinske sestre Vrapče
Bolnička cesta 32
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: udruga@ludruga.hr

Vlatka Ročić-Petak

Udruga »Ludruga«
Dom kulture Prečko 2
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: udruga@ludruga.hr

Igor Salopek

Opća bolnica Karlovac
Odjel za psihijatriju
Andrije Štampara 3
HR–47000 Karlovac
Croatia
e-mail: igor.salopek@gmail.com

Jelena Seferović

Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta
Aškerčeva 2
SI–1000 Ljubljana
Slovenia
e-mail: jelenaseferovic@yahoo.com

Goran Sunajko

Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«
Frankopanska 26
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: goransunajko@yahoo.com

Tončica Šiškov

NLP centar
Petrova ulica 6c
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: toncica.siskov@gmail.com

Matija Mato Škerbić

Sveučilište u Zagrebu
Hrvatski studiji
Znanstveno-učilišni kampus Borongaj
Borongajska cesta 83d
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: mskerbic@hrstud.hr

Danijela Štimac Grbić

Hrvatski zavod za javno zdravstvo
Odjel za mentalno zdravlje i prevenciju
ovisnosti
Rockefellerova 7
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: danijela.stimac@hzjz.hr

Sladana Štrkalj Ivezic

Klinika za psihijatriju »Vrapče«
Bolnička cesta 32
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: sladjana.ivezic@bolnica-vrapce.hr

Martina Šušnjara
Sveučilište u Zagrebu
Pravni fakultet
Studijski centar socijalnog rada
Vladimira Nazora 51
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: susnjara.martina@gmail.com

Julija Vejić
Osnovna škola Petra Zrinskog
Krajiška 9
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: jvejić@yahoo.com

Maja Vejić
Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: vejić.maja.n@gmail.com

Marina Vitković
Prva gimnazija Zagreb
Avenija Dubrovnik 36
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: vitkovic.marina@gmail.com

Tone Vrhovnik Straka
Ulica Pohorskega bataljona 229
SI–1000 Ljubljana
Slovenia
e-mail: tone.vrhovnikstraka@gmail.com

Tanja Vrvilo
Hrvatska zajednica samostalnih
umjetnika
Ilica 42/2
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: tanja.vrvilo@gmail.com

Marija Vučić Peitl
Sveučilište u Rijeci
Medicinski fakultet
Klinički bolnički centar Rijeka
Krešimirova 42
HR–51000 Rijeka
Croatia
e-mail: marijavp@gmail.com

Ivana Zagorac
Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: izagorac@ffzg.hr

Marijana Županić Benić
Sveučilište u Zagrebu
Učiteljski fakultet
Savska cesta 77
HR–10000 Zagreb
Croatia

IZDAVAČ / PUBLISHER

Hrvatsko bioetičko društvo / Croatian Bioethics Society

ZA IZDAVAČA / FOR PUBLISHER

Hrvoje Jurić

UREDNICI / EDITORS

Luka Janeš, Luka Perušić, Lidija Knorr

PRIJEVODI I KOREKTURA / TRANSLATIONS AND PROOFREADING

Luka Janeš, Luka Perušić, Lidija Knorr

DIZAJN NASLOVNICE / COVER DESIGN

Luka Perušić

PRIJELOM TEKSTA / LAYOUT

Stjepan Ocvirk, Zagreb

TISAK / PRINT

GRAFOMARK, Zagreb

NAKLADA / VOLUME

300

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001012923.

ISBN 978-953-55926-4-0